

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Το κουκλοθέατρο
ως μέσο αγωγής και μάθησης.**

Όνομα: ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΙΦΕΝΙΑ

Εξάμηνο: 8^ο

Αριθμός Μητρώου: 0295040

Επιβλέποντες: α) ΚΑΚΑΝΑ ΔΟΜΝΑ-ΜΙΚΑ

β) ΜΑΓΟΥΛΙΩΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΒΟΛΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1999

αρ. εισ. 4 / ΠΑΠ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 1429/1
Ημερ. Εισ.: 23-09-1999
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΠΠΕ
1999
ΧΑΤ

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....σελ. 1

Εισαγωγή.....σελ. 3

Α΄ Θεωρητικό μέρος

1. Κουκλοθέατρο

1.1. Τι είναι κουκλοθέατρο.....σελ. 5

1.2. Το κουκλοθέατρο στο νηπιαγωγείο.....σελ. 9

1.2.1. Ψυχαγωγία και αγωγή.....σελ. 9

1.2.2. Κουκλοθέατρο μέσα από τι ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου.....σελ. 11

1.2.3. Το κουκλοθέατρο ως Παιδαγωγικό μέσο.....σελ. 13

1.2.4. Το κουκλοθέατρο και άλλες δραστηριότητες.....σελ. 20

2. Το Παιδί

2.1. Χαρακτηριστικά της νοητικής ανάπτυξης του παιδιού της προσχολικής ηλικίας.....σελ. 22

2.2. Το παιδί και το κουκλοθέατρο.....σελ. 27

2.3. Το παιδί και η κούκλα.....σελ. 29

2.4. Συμπεράσματα.....σελ. 30

Β' Εμπειρικό μέρος

3. Η έρευνα.

3.1. Το πρόβλημα της έρευνας.....σελ. 32

3.1.1. Βασικές θέσεις και ερευνητικές υποθέσεις.....σελ. 33

3.1.2. Η μέθοδος, το δείγμα και η διεξαγωγή της έρευνας.....σελ. 33

3.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας.....σελ. 35

3.2.1. Παρουσίαση - επεξεργασία ερωτημάτων.....σελ. 35

3.2.2. Οι απόψεις των νηπιαγωγών για το αν θεωρούν το κουκλοθέατρο μέσο αγωγής.....σελ. 36

3.2.3. Απόψεις των νηπιαγωγών γύρω από το θέμα κούκλα και αγωγή.....σελ. 39

3.2.4. Απόψεις των νηπιαγωγών γύρω από την κατασκευή της κούκλας.....σελ. 41

3.2.5. Απόψεις και μαρτυρίες των νηπιαγωγών γύρω από την σχέση των νηπίων με το κουκλοθέατρο.....σελ. 43

3.3. Γενική επισκόπηση και σχολιασμό των αποτελεσμάτων.....σελ. 48

3.4. Μερικές δικές μας προτάσεις.....σελ. 52

3.5. Συμπεράσματα.....σελ. 53

Βιβλιογραφία.....σελ. 55

Παράρτημα.....σελ. 58

Εισαγωγή

Το κουκλοθέατρο είναι ένα είδος θεάτρου με κάποιες ιδιαιτερότητες. Είναι ένα θέατρο όπου οι πρωταγωνιστές είναι ομοιώματα ανθρώπου, δηλαδή κούκλες ή ομοιώματα ζώων και αντικειμένων. Αρχικά ο ρόλος του ήταν θρησκευτικός, σιγά-σιγά μετατράπηκε όμως σε ένα μέσο ψυχαγωγίας για μικρούς και μεγάλους. Το κουκλοθέατρο έχει μια πολύ μεγάλη ιστορία στη ψυχαγωγία του ανθρώπου, ενώ τα τελευταία χρόνια εστιάζεται κυρίως στη διασκέδαση του μικρού παιδιού και κατέχει σημαντική θέση στο χώρο του νηπιαγωγείου. Τα νήπια διασκεδάζουν μαζί του, γελούν με τα παθήματα των ηρώων, κατασκευάζουν κούκλες, παίζουν τα ίδια κουκλοθέατρο.

Το νήπιο στην ηλικία αυτή έχει πολύ μεγάλη ανάγκη από διασκέδαση και χαρά, από ψυχαγωγία, ψυχαγωγία όμως γόνιμη που μέσα από αυτήν μπορούν να περάσουν στα νήπια μηνύματα, μετατρέποντας έτσι, κάποιες φορές, την ψυχαγωγία σε αγωγή. Το κουκλοθέατρο έχει αυτή τη δυνατότητα, δηλαδή να ψυχαγωγεί το νήπιο και παράλληλα να το διαπαιδαγωγεί.

Εξάλλου το κουκλοθέατρο είναι ένα θεσμοθετημένο μέσο αγωγής και ψυχαγωγίας μέσα από τις διατάξεις του ισχύοντος αναλυτικού προγράμματος για την προσχολική αγωγή. Το κουκλοθέατρο λοιπόν ως μέρος της αισθητικής αγωγής καλείται να παίζει ένα πολύ μεγάλο ρόλο στην αγωγή του νηπίου και στην καλλιέργεια των αισθήσεών του.

Μετά από εμπειρικές παρατηρήσεις κατά τα τις επισκέψεις μου στα νηπιαγωγεία, στα πλαίσια της πρακτικής μου άσκησης, μου δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι οι νηπιαγωγοί δεν εκμεταλλεύονται όσο θα έπρεπε το κουκλοθέατρο στην εκπαιδευτική τους διαδικασία. Αυτή η εικόνα μου γεννήθηκε από το γεγονός ότι στις τόσες επισκέψεις μου, δεν είδα καμία φορά νηπιαγωγούς να παίζουν κουκλοθέατρο ούτε και νήπια να πηγαίνουν τακτικά στην γωνιά του κουκλοθεάτρου κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες, επίσης η γωνιά του κουκλοθεάτρου ήταν παραγκωνισμένη.

Οι παρατηρήσεις αυτές, καθώς και η ιδέα που διαμόρφωσα, ότι δηλαδή οι νηπιαγωγοί έχουν παραμελήσει το κουκλοθέατρο, παρ' όλες τις επίσημες διατάξεις, με οδήγησε στη μελέτη της συγκεκριμένης εργασίας. Θέλησα δηλαδή να δω κατά πόσο οι νηπιαγωγοί το χρησιμοποιούν και σε ποιο βαθμό, ως μέσο αγωγής και παράλληλα να δω τις απόψεις των νηπίων γύρω από το κουκλοθέατρο και τη θέση που του δίνουν.

Η εργασία αυτή αποτελείται από δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το πρώτο μέρος αποτελείται από δύο κεφάλαια που προσπαθούν να τεκμηριώσουν θεωρητικά το ερευνητικό μέρος αυτής της εργασίας. Τα κεφάλαια αυτά αναφέρονται στο κουκλοθέατρο, στο παιδί και στην μεταξύ τους σχέση.

Αναλυτικότερα το πρώτο κεφάλαιο ασχολείται με θέματα αναφορικά με το κουκλοθέατρο, δηλαδή παρουσιάζουμε τη διαχρονική εξέλιξη του κουκλοθεάτρου στις διάφορες περιοχές, έπειτα βλέπουμε το κουκλοθέατρο στο

νηπιαγωγείο, το εξετάζουμε μέσα από τις διατάξεις του αναλυτικού προγράμματος του νηπιαγωγείου και τέλος το προσεγγίζουμε ως μέσο αγωγής. Αυτό το πρώτο κεφάλαιο επιχειρεί να κατοχυρώσει το κουκλοθέατρο θεωρητικά ως παιδαγωγικό μέσο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο ασχολούμαστε με το παιδί. Αρχικά μιλάμε για τα χαρακτηριστικά του παιδιού της προσχολικής ηλικίας, προσπαθούμε να μιλήσουμε για τη σχέση του παιδιού αυτής της ηλικίας με το κουκλοθέατρο και ακόμη τη σχέση του νηπίου με την κούκλα. Ουσιαστικά το δεύτερο κεφάλαιο προσπαθεί να δείξει την αξία που έχει το κουκλοθέατρο -σε όλες του τις διαστάσεις- για το παιδί.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την έρευνα πεδίου. Σ' αυτό το κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία της έρευνας, παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα, γίνεται η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων και τέλος προχωρούμε σε κάποια συμπεράσματα και προτάσεις.

Α΄ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1.ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

1.1.Τι είναι κουκλοθέατρο.

Το κουκλοθέατρο είναι ένα είδος θεάτρου στο οποίο δρουν κούκλες τις οποίες τις ζωντανεύουν άνθρωποι κρυμμένοι τις περισσότερες φορές από του θεατές¹. Στο κουκλοθέατρο δράση λαμβάνουν όχι μόνο κούκλες και μαριονέτες αλλά και αντικείμενα άψυχα, χωρίς ανθρώπινη μορφή που εμψυχώνονται από τον άνθρωπο.

Ξύλο, ύφασμα, μέταλλο, δέρμα, χαρτί, πλαστικό, είναι το υλικό κατασκευής του, ανάλογα με την ιστορική εποχή και την κοινωνία στην οποία αναφερόμαστε².

Το κουκλοθέατρο είναι ένα ξεχωριστό είδος θεάτρου. Εδώ ο παίχτης θα πρέπει να αντιμετωπίσει τον εαυτό του σε άψυχα αντικείμενα και να τους δώσει ζωή. Είναι μια διαδικασία ιδιαίτερα μαγευτική στα μάτια του θεατή που βλέπει το άψυχο αντικείμενο, την κούκλα, την μαριονέτα να αποκτά ζωή και να παίζει τον ρόλο του με 'ψυχή'.

Το κουκλοθέατρο κυρίως προορίζεται για μικρά παιδιά. Ουσιαστικά είναι το πρώτο θέατρο των παιδιών. Είναι μια τέχνη που είναι πολύ κοντά στην παιδική ψυχολογία. Το θέατρο, όπου τα παιχνίδια ζωντανεύουν και οι ζωγραφιές μεταβάλλονται σε παραμύθια, ασκεί μεγάλη συγκινησιακή επίδραση στα παιδιά³.

Βέβαια οι μαρτυρίες που υπάρχουν για το κουκλοθέατρο λένε ότι είναι ένα πολύ αρχαίο είδος θεάτρου και ότι αρχικά αυτή η τέχνη ήταν για τους μεγάλους. Η αλήθεια βέβαια είναι πως δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για την γέννηση της κούκλας αλλά υπάρχουν στοιχεία για την μεγάλη της ιστορία.

Η πρώτη θεατρική πράξη του ανθρώπου, κατά τους Έλληνες, ήταν το πλάσιμο ενός ομοιώματος του, του λεγομένου «ανδρείκελου», που προέρχεται από τις λέξεις 'ανήρ'(άνδρας, άνθρωπος) και το επίθετο 'είκελος' που σημαίνει 'όμοιος', 'σαν' (ίημι, είκα, εικώς, εικών). Με κάποια προσποίηση, ή μίμηση, του έδωσε φωνή και κίνηση κι έτσι αποτέλεσε 'θέαμα'⁴.

Η τέχνη αυτή χρονολογείται περίπου ότι παρουσιάστηκε πριν από 3.000 χρόνια αναπτύχθηκε σχεδόν σε όλο τον κόσμο από τα αρχαία τα χρόνια. Υπάρχουν στοιχεία ότι αναπτύχθηκε, πλην τις αρχαίας Ελλάδας, στην Αίγυπτο, στην Ινδία, στην Άπω Ανατολή, στη Ρώμη και αργότερα σε όλη την Ευρώπη⁵.

¹ Μαγουλιώτης, Ν. Α., ό.π, σελ. 13.

² Γραμματάς, Θ., *Fantasyland*, Δάρδανος, Αθήνα, 1996, σελ. 62.

³ Μαγουλιώτης, Ν. Α., ό.π, σελ. 13.

⁴ Γιάνναρης, Γ., *Θεατρική αγωγή και παιχνίδι*, Εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα, 1995, σελ. 35.

⁵ Για περισσότερες πληροφορίες για την ιστορία του κουκλοθέατρου βλ. Δαράκη, Π, ό.π, σελ. 31.

Ο κύριος ρόλος τους ήταν θρησκευτικός. Με τις αρχαιολογικές ανασκαφές που έγιναν σε τάφους της Αιγύπτου, βρέθηκαν μικρά κινούμενα αγαλματάκια που τα χρησιμοποιούσαν σε θρησκευτικές τελετές. Σε τάφο μιας Αιγύπτιας ιέρειας, βρέθηκαν, σε ένα κουτί, μικρές φιγούρες, που με ένα κατάλληλο μηχανισμό, από λεπτά σχοινιά, μπορούσαν να κινηθούν μπρος και πίσω⁶.

Οι μαριονέτες από την Αίγυπτο ήρθαν και στην Ελλάδα και, σύμφωνα και με τον Λουκιανό, μιμήθηκαν τον μηχανισμό της κινητικότητάς τους. Το κουκλοθέατρο ήταν ευρέως διαδεδομένο, το χρησιμοποιούσαν στη καθημερινή ψυχαγωγία οι αρχαίοι Έλληνες. Οι κούκλες τους ήταν κατασκευασμένες από κεριά και ξύλο. Γι αυτό άλλη ονομασία, εκτός αυτής του ανδρείκελου, ήταν νευρόσπαστο. Αναφορά τους υπάρχει στον Ηρόδοτο και στο Ξενοφώντα, καθώς και στον Πλάτωνα, ο οποίος παρομοιάζει τα νήματα του νευρόσπαστου με τα ανθρώπινα πάθη⁷.

Επίσης μαριονέτες βρέθηκαν και στην Ρώμη σε χριστιανικά μνημεία πράγμα που δηλώνει ότι και στην αρχαία Ρώμη ήταν διαδεδομένες οι μαριονέτες. Μάλιστα από μαρτυρίες συγγραφέων της εποχής, φαίνεται ότι είχαν αναπτύξει πολύ την τέχνη αυτή, γιατί οι συγγραφείς αυτοί εκφράζουν θαυμασμό για την τελειότητα των κινήσεων και την δεξιοτεχνία των παρουσιαστών⁸.

Ολοφάνερος είναι και θρησκευτικός χαρακτήρας της κούκλας και στην Ασία. Κοιτίδα τους φαίνεται πως υπήρξε η Ινδία⁹. Η δημιουργία τους πιθανόν να οφείλεται σε θρησκευτικές ανάγκες. Τις χρησιμοποιούσαν και αυτοί σε τελετές για να καλούν τα πνεύματα των νεκρών. Σιγά-σιγά όμως ο θρησκευτικός τους χαρακτήρας χάθηκε και την θέση του πήρε η ανάγκη για ψυχαγωγία. Οι κούκλες-μαριονέτες πρωταγωνιστούν σε επικά έργα. Οι κούκλες-μαριονέτες παίζονται ακόμα και σήμερα στην Ινδία και την Ινδοκίνα, σε πολύωρες παραστάσεις με την μόνη διαφορά ότι σήμερα έχει προστεθεί η ορχήστρα¹⁰.

Αξιοσημείωτη είναι και η ανάπτυξη του κουκλοθέατρου και του θεάτρου σκιών στο Σιάμ, στα νησιά της Μαλαισίας, καθώς και στην Ιάβα που ακόμα και σήμερα το κουκλοθέατρο αποτελεί μέσο ψυχαγωγίας του λαού¹¹.

Παρόμοια με την πορεία της κούκλας-μαριονέτας στην Ινδία, είναι και η πορεία της κούκλας-μαριονέτας και στη Κίνα. Αρχικά είχε θρησκευτικό χαρακτήρα, αλλά στην πορεία άρχισε να χρησιμοποιείται σε επικά έργα και αργότερα σε κωμικές ιστορίες απαλλαγμένες από στοιχεία ρεαλισμού¹².

Επίσης και στην Ιαπωνία οι μαριονέτες έχουν θρησκευτικό χαρακτήρα. Αρχικά ήταν μικρά αγαλματάκια με κινούμενα μέλη, τα οποία χαρίζονταν

⁶ Δαράκη, Π., Κουκλοθέατρο, Gutenberg, Αθήνα, 1992, σελ. 31.

⁷ ό.π., σελ 31. Για το ίδιο θέμα βλ. Κόφφας, Κ.Α., *Δραστηριότητες αισθητικής αγωγής στο νηπιαγωγείο*, Αθήνα, 1989.

⁸ Δαράκη, Π., ό.π., σελ 32.

⁹ ό.π., σελ 32.

¹⁰ ό.π., σελ 32.

¹¹ ό.π., σελ 32.

¹² ό.π., σελ 33.

στους θεούς. Στις μαριονέτες αυτές, σιγά- σιγά προστέθηκε χορωδία, ορχήστρα, χορός και τέλος διάλογος. Τα πρώτα έργα που παιζόντουσαν είχαν ρομαντικό, αισθηματικό περιεχόμενο. Σ' αυτό το είδος οι Ιάπωνες ήταν πάρα πολύ καλοί. Αργότερα οι συγγραφείς γράφουν πολεμικά έργα, ειδικά για μαριονέτες. Καλλιεργούν πολύ αυτή τη τέχνη και την βελτιώνουν σε σημείο που τα πάντα διαδραματίζονται σε ένα κόσμο φανταστικό και παραμυθένιο¹³.

Στην Ευρώπη το είδος του κουκλοθέατρου εμφανίζεται το 13^ο και 14^ο αιώνα. Το κουκλοθέατρο αυτό είχε διάφορες παραλλαγές, όπως κουκλοθέατρο με τα χέρια μέσα στο κεφάλι της κούκλας, μαριονέτες που παίζονται με κλωστές και ο παίκτης βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο από την κούκλα που κινεί. Άλλο είδος που παίζεται με ραβδία ή σίδερα που στερεώνονται στο κεφάλι της κούκλας¹⁴.

Αρχικά και εδώ ο χαρακτήρας τους ήταν θρησκευτικός. Όπως φαίνεται χαρακτηριστικά στον Μεσαίωνα, όπου διάφοροι κουκλοθίασοι παίζουν τα πάθη του Χριστού. Οι παραστάσεις αυτές ήταν εμπλουτισμένες από χορωδία και μουσικά όργανα και τα κείμενα ήταν γραμμένα σε λατινική γλώσσα. Ο θρησκευτικός χαρακτήρας σιγά- σιγά, εκτοπίζεται και την θέση του παίρνουν τα κοσμικά θέματα με κωμικό-σατιρικό χαρακτήρα¹⁵.

Τις μαριονέτες στο Παρίσι τις φέρνουν Θίασοι από την Ιταλία. Δίνουν παραστάσεις με μεγάλη επιτυχία και συντελούν στο να οριστικοποιηθεί η ονομασία «μαριονέτες» στο θέαμα που παρουσίαζαν από την αντίστοιχη ονομασία της μικρής κούκλας που έπαιζε τον ρόλο της Παναγίας («Μικρές Μαρίες», «Μικρές Μαντόνες», «Petites Maries», «Marionettes»)¹⁶.

Με το πέρασμα του καιρού, οι γαλλικοί θίασοι αυξάνονται και οι μαριονέτες αποκτούν γαλλικό χαρακτήρα. Ειδικά με την Γαλλική επανάσταση το είδος αυτό αποκτά μεγάλη απήχηση και στα θέματα του διαπραγματεύεται ιστορίες υπέρ της επανάστασης.

Το κουκλοθέατρο είχε απήχηση και σε άλλες χώρες εκτός από την Ιταλία και την Γαλλία. Στην Μεγάλη Βρετανία το είδος αυτό θεάτρου ήταν πολύ δημοφιλές, σε σημείο τέτοιο που οι κουκλοθίασοι είχαν μεγάλη διαμάχη με τους θιάσους των ηθοποιών. Το 1562, όμως, οι παραστάσεις απαγορεύτηκαν ως ειδωλολατρικές και το 1647 διατάχθηκε το κλείσιμο όλων των θεάτρων με μαριονέτες. Αργότερα με την παλινόρθωση του Στιούαρτ οι κουκλοθίασοι ξανανοίγουν και ξαναπαίρνουν την παλιά τους θέση στην εκτίμηση του λαού¹⁷.

Το κουκλοθέατρο στη Γερμανία έφτασε από αγγλικούς κουκλοθιάσους. Οι μαριονέτες αποτέλεσαν για πολλά χρόνια στην Γερμανία μοναδικό είδος θεάματος για μικρούς και μεγάλους. Μεγάλη μάλιστα ακμή είχε το κουκλοθέατρο στην Γερμανία την εποχή του ρομαντισμού, όπου τις παραστάσεις τις παρακολουθούσαν άνθρωποι καλλιεργημένοι, άνθρωποί της «υψηλής κοινωνίας», ακόμα και ο βασιλιάς¹⁸.

¹³ Δαράκη, Π., ό.π, σελ. 33

¹⁴ ό.π, σελ 33

¹⁵ ό.π, σελ 34.

¹⁶ Γραμματάς, Θ., ό.π, σελ. 65. Όμοια βλ. Δαράκη, Π., ό.π, σελ. 34.

¹⁷ ό.π, σελ 35.

¹⁸ ό.π, σελ 35-36.

Στην Ισπανία το κουκλοθέατρο δεν είχε ιδιαίτερη απήχηση και αυτό οφείλεται στο ότι το πολέμησε παρά πολύ η εκκλησία. Αργότερα ο θεατρικός συγγραφέας και ποιητής Φ. Γκαρθία Λόρκα έγραψε θέατρο για μαριονέτες και έπαιζε και ο ίδιος¹⁹.

Στην Πορτογαλία οι μαριονέτες είχαν καθαρά θρησκευτικό χαρακτήρα και ασχολήθηκαν κυρίως με θέματα από το μαρτυρολόγιο των αγίων²⁰.

Τέλος και στην Ρωσία το κουκλοθέατρο είχε απήχηση. Το περιεχόμενο του καθοριζόταν κάθε φορά από το κοινωνικό πλαίσιο. Έτσι στην αρχή είχε μυστηριακό χαρακτήρα, αργότερα τα θέματα γίνονται επικά και υμνούν την ανδρεία των στρατιωτών και ανάλογη είναι και η συνέχεια²¹.

Στην Ελλάδα το κουκλοθέατρο έρχεται σχετικά αργά γύρω στα 1870²² από την Ιταλία. Αξιόλογη είναι η παρουσία ενός κουκλοπαίχτη, του Μαριδάκι, που δημιούργησε δύο χαρακτηριστικούς ελληνικούς τύπους, τον «Φασουλή» και τον «Περικλέτο». Που αποτελούν τους αντιπροσωπευτικούς ήρωες του είδους²³.

Αυτός όμως που εισήγαγε τις κούκλες στο σχολείο ήταν ο Γιώργος Ρώτας που σαν πρώτοι ήρωες ήταν ο «Φασούλης» και ο «Ρεβύθης». Ο Γιώργος Ρώτας ήταν και αυτός που επέβαλε την ονομασία «κουκλοθέατρο». Ο Ρώτας εκλαΐκευσε την τέχνη αυτή καθώς έπαιζε, εκτός από το ραδιόφωνο στην «Ωρα του Παιδιού», σε σχολεία, σε κεντρικές πλατείες, σε συνοικίες, σε παιδικές κατασκηνώσεις, στην Εργατική Εστία, στο Ζάππειο²⁴.

Το 1939 εμφανίστηκε και το κουκλοθέατρο της Ελένης Θεοχάρη-Περάκη, με τίτλο την κύρια κούκλα που υποδύεται το ρόλο του «Μπάρμπα Μυτούση», ο οποίος έχει ως στενούς συνεργάτες του τον «Κλούβιο», τη «Σουβλίτσα», τον «Ντελάλη» και άλλους. Οι παραστάσεις του «Μπάρμπα Μυτούση» σταμάτησαν τον χειμώνα του 1985, «αφήνοντας ένα δυσαναπλήρωτο κενό στον τομέα της παιδικής ψυχαγωγίας στον τόπο μας»²⁵.

Στην δημόσια εκπαίδευση το κουκλοθέατρο εμφανίστηκε αρχικά (1933²⁶) σε δύο ιδρύματα: στην Αρσάκειο Παιδαγωγική Ακαδημία και στην Σχολή Νηπιαγωγών Καλλιθέας, η οποία μεταφέρθηκε αργότερα στην Εκάλη. Κύρια κούκλα ή βασικός τύπος του κουκλοθέατρου της Σχολής Νηπιαγωγών Καλλιθέας- Εκάλης ήταν ο «Πιπίνος» ο οποίος είχε δημιουργήσει μια μεγάλη παράδοση²⁷.

Η σημερινή εξέλιξη του κουκλοθέατρου θα λέγαμε ότι δεν είναι αντάξια του παρελθόντος του. Οι κούκλες- μαριονέτες έχουν αποδείξει ότι είναι αντάξιες των ηθοποιών με σάρκα και οστά. Αυτό που μένει τώρα είναι να

¹⁹ Δαράκη, Π., ό.π, σελ, 37

²⁰ ό.π, σελ, 37.

²¹ ό.π, σελ, 37.

²² Μαγουλιώτης, Α. Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος, 1999.

²³ Δαράκη, Π., ό.π, σελ. 42-43.

²⁴ Γιάνναρης, Γ., ό.π, σελ. 37.

²⁵ Κόφφας, Κ. Α., ό.π. σελ. 295.

²⁶ Γιανοπούλου, Γ.Α., *Το παιδαγωγικό κουκλοθέατρο, η σημασία, τα μέσα και η εφαρμογή του*, εκδ. Δημητράκου, Αθήνα, 1993.

²⁷ Κόφφας, Κ. Α, ό.π, σελ 295.

βρεθούν άξιοι συγγραφείς που θα τις εκτιμήσουν κατάλληλα και θα γράψουν αξιόλογα έργα για κούκλες- μαριονέτες²⁸.

1.2. Το κουκλοθέατρο στο νηπιαγωγείο.

1.2.1. Ψυχαγωγία και αγωγή

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία που έχει ανάγκη το παιδί της νηπιακής ηλικίας είναι το παιχνίδι, η ψυχαγωγία. Το παιδί για να μεγαλώσει ομαλά χρειάζεται το παιχνίδι, την κίνηση, την χαρά ή αλλιώς την ψυχαγωγία, η οποία είναι βιολογική και ψυχολογική ανάγκη του παιδιού για μια υγιή ψυχοσωματική ανάπτυξη του παιδιού. Άλλωστε η ψυχαγωγία περιλαμβάνεται και στην «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού» σαν βασικό δικαίωμα του διεθνώς κατοχυρωμένο και αναγνωρισμένο.

Πολλοί ίσως από τους μεγάλους, την ανάγκη του παιδιού για παιχνίδι, περισσότερο την παρομοιάζουν με *τεμπελιά* και λιγότερο, σχεδόν καθόλου, την αποδέχονται ως βιολογική και ψυχική ανάγκη του παιδιού. Σε όλο τον κόσμο οι παιδαγωγοί και ψυχολόγοι τονίζουν ότι είναι τεράστιος ο ρόλος της ψυχαγωγίας, με όλες της μορφές της, θέαμα, χορός, τραγούδι, παιχνίδι, για την ομαλή ψυχολογική και βιολογική ανάπτυξη του παιδιού²⁹. Και ακόμα υπογραμμίζουν ότι η αγωγή, στα πρώτα χρόνια του παιδιού, πρέπει να στηρίζεται, βασικά, σε προγράμματα ψυχαγωγίας- κουκλοθέατρο, παντομίμα, χορό, τραγούδι. Η ποιότητα και η ποσότητα της ψυχαγωγίας, που απολαμβάνει το κάθε παιδί, επηρεάζει αποφασιστικά το παρόν του και το μέλλον του, του εξασφαλίζει σωματική, ψυχική, συναισθηματική και πνευματική ισορροπία, που χωρίς αυτή κάθε πληρότητα και τελειότητα είναι αδύνατη³⁰.

Οι παράγοντες εκείνοι που είναι υπεύθυνοι για την εξασφάλιση της ψυχαγωγίας του παιδιού είναι η οικογένεια, το σχολείο, η κοινωνία. Ο παράγοντας που μας ενδιαφέρει στη παρούσα φάση είναι το σχολείο το οποίο καλείται να προσφέρει ψυχαγωγία στα παιδιά.

Στη χώρα μας θα λέγαμε ότι η ψυχαγωγία στο σχολείο είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Βέβαια σ' αυτό δεν ευθύνεται μόνο το σχολείο άλλα το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Ζούμε σε μια κοινωνία οπου τα καταναλωτικά αγαθά έχουν πάρει την θέση πολλών άλλων πραγμάτων, όπως και της αυθεντικής ψυχαγωγίας, η οποία έχει «ξεφτιλιστεί» μπροστά σε κάποιά εμπορικά, ανούσια παιχνίδια.

Κάποιοι ίσως θεωρήσουν ότι το σχολείο βγαίνει από το δρόμο του, την στιγμή που καλείται να δώσει τόσο μεγάλη σημασία στην ψυχαγωγία, γιατί θα παραμελήσει την αγωγή, που αυτός είναι ο κύριος ρόλος του, όπως πιστεύουν. Δυστυχώς στις μέρες αυτή η αγωγή έχει καταλάβει τόσο μεγάλο μέρος και η ψυχαγωγία έχει παραγκωνιστεί πάρα πολύ. Σ' αυτό βέβαια δεν ευθύνονται

²⁸ Δαράκη, Πέπη, ό.π, σελ. 41.

²⁹ Δαράκη, Π, ό.π, σελ 11

³⁰ Δαράκη, Π, ό.π, σελ 11

μόνο οι εκπαιδευτικοί, άλλα κυρίως το Υπουργείο τους στέλνει ένα πρόγραμμα το οποίο πρέπει μέχρι το τέλος της σχολικής χρονιάς να βγει. Με αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί να αγχώνονται για να βγάλουν το πρόγραμμα και τα μαθήματα καλλιτεχνικής φύσεως να τα παραμελούν. Αυτό είναι λάθος, γιατί αγωγή και ψυχαγωγία είναι δύο έννοιες οι οποίες ταυτίζονται κατά κάποιον τρόπο, ειδικά στην προσχολική εκπαίδευση.

Ο Πανταζής αναφέρει τις απόψεις του Twellmann ο οποίος τονίζει ιδιαίτερα τις στενές σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στο παιχνίδι, ως μορφή ζωής ή μορφή τέχνης και τις διαδικασίες της διδασκαλίας και της μάθησης. Αποδίδει τη σχέση ανάμεσα στη διαδικασία του παιχνιδιού και τη μάθηση με ένα τριπλό τρόπο:

α) Πρέπει κανείς να μάθει κάτι για να μπορεί να παίζει.

β) Το παιχνίδι βοηθάει ώστε να κατανοηθεί σαφέστερα και να διασφαλιστεί αυτό που έχει μάθει κάποιος.

γ) Η διαδικασία μάθησης τελειώνει με μια φάση στην οποία, ό,τι έχει μάθει κανείς, διασφαλίζεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε αυτό να είναι κάθε φορά στην διάθεσή του υπό μορφή παιχνιδιού³¹.

Ακόμη για την αναγκαιότητα, πολυσημαντικότητα και για τον παιδαγωγικό χαρακτήρα του παιχνιδιού έχουν μιλήσει πολλοί παιδαγωγοί και ψυχολόγοι. Σύμφωνα με τον Froebel, το παιχνίδι αποτελεί το φυσικό μέσο με το οποίο το παιδί μαθαίνει να προσαρμόζεται στη ζωή. Το αυθόρμητο παιχνίδι έχει κατά την γνώμη του, μεγαλύτερη σημασία. Για την Montessori, η κίνηση και κατά συνέπεια το παιχνίδι, είναι μια έμφυτη φυσική ανάγκη. Ο Decroly θεωρεί ότι το παιχνίδι αποτελεί την απαραίτητη προετοιμασία για τη μελλοντική σοβαρή απασχόληση του παιδιού. Κατά τον Piaget, το παιχνίδι είναι πράξη αφομοίωσης. Η ηλικία εισόδου του παιδιού στο νηπιαγωγείο, συμπίπτει με την ανάπτυξη του συμβολικού παιχνιδιού. Χαρακτηριστική επίσης και η άποψη του Feud, ότι το παιχνίδι δίνει διέξοδο στις καταπιεστικές από τη συνείδηση έμφυτες τάσεις και παρορμήσεις. Το παιδί εκδραματίζει καταστάσεις και σκηνές της ζωής των ενηλίκων στις οποίες βρίσκει αυτοεπιβεβαίωση και ασκεί εξουσία. Οι απόψεις αυτές, καθώς και η πληθώρα ψυχολογικών ερευνών για τον ρόλο και τον αναπτυξιακό χαρακτήρα του παιχνιδιού συνέβαλαν σημαντικά στη διαμόρφωση της σύγχρονης παιδαγωγικής αντίληψης: « Το παιδί ζει και αναπτύσσεται μέσα από το παιχνίδι, το οποίο αποτελεί ένα είδος 'προνομιούχας' μάθησης»³².

Από τα παραπάνω γίνεται ολοφάνερη η ανάγκη της ψυχαγωγίας στην εκπαίδευση. Τα χαρούμενα και ευτυχισμένα συναισθήματα που νιώθει το παιδί όταν γελά και χαιρείται στις ώρες μιας εκλεκτής ψυχαγωγίας, του εξασφαλίζουν αυτοπεποίθηση, ισορροπία, ψυχική και σωματική υγεία, αυτογνωσία και δημιουργικότητα³³. Η αγωγή επιδιώκει την πραγμάτωση των σκοπών της και

³¹ Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα αυτό βλ. Πανταζής, Χ. Σ., *Η Παιδαγωγική και το Παιχνίδι- Αντικείμενο στο Χώρο του Νηπιαγωγείου*, Gutenberg, Αθήνα, 1997, σελ. 19.

³² Ματθαίου, Σ.- Οικούντα, Ε., *Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1996, σελ. 14.

³³ Δαράκη, Π., ό.π., σελ. 11.

με την ψυχαγωγία. Διαπαιδαγωγεί το παιδί, δημιουργώντας του ποικίλες ψυχολογικές αντιδράσεις.

Ένα από τα μέσα ψυχαγωγίας, που πάντα ο άνθρωπος είχε σε εκτίμηση, είναι το κουκλοθέατρο. Το κουκλοθέατρο είναι ένα μέσο ψυχαγωγίας που και διασκεδάζει και διαπαιδαγωγεί το παιδί. Το κουκλοθέατρο προσφέρει στο παιδί πολλές δυνατότητες για γέλιο, παιχνίδι, κίνηση, χορό τραγούδι και παράλληλα το παιδί μαθαίνει μέσα από το κουκλοθέατρο, μαθαίνει γι αυτό το ίδιο, για τους άλλους, για τον κόσμο. Σ' αυτήν τη διαδικασία βοηθάει. βέβαια, ο μαγικός κόσμος της κούκλας, εκεί όπου όλα τα άψυχα αντικείμενα αποκτούν ψυχή. Οι κούκλες ζωντανεύουν και μιλούν.

Πλέον και επίσημα το κουκλοθέατρο αποτελεί μέσο αγωγής. Σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, το κουκλοθέατρο αποτελεί μέρος της αγωγής και συγκεκριμένα της Αισθητικής Αγωγής των νηπίων.

1.2.2. Κουκλοθέατρο μέσα από το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου.

Το κουκλοθέατρο, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, είναι τομέας της αισθητικής αγωγής στο νηπιαγωγείο. Η ύπαρξη των αισθητικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων στο νηπιαγωγείο δεν έχει ως στόχο την δημιουργία καλλιτεχνών ή την ανίχνευση ταλέντων. Στόχος τους είναι να αναπτυχθούν ολόπλευρα και ισόρροπα οι τεχνικές και οι αισθητικές ικανότητες και οι γνώσεις του κάθε παιδιού, καθώς και η δημιουργικότητα και η ευαισθησία του³⁴. Παράλληλα αποβλέπουν στην εξοικείωση του παιδιού με τις διάφορες μορφές τέχνης, στην ανάπτυξη αισθητικού κριτηρίου, στην ψυχαγωγία του και τέλος στο να αντιληφθεί το παιδί ότι η τέχνη είναι ένας ακόμα τρόπος έκφρασης³⁵.

Εξάλλου είναι έμφυτη η τάση του παιδιού να εξερευνά τον περιβάλλοντα χώρο του. Αρκεί να δοθεί από την νηπιαγωγό το κατάλληλο κίνητρο για να αρχίσει το νήπιο να δημιουργεί, αλλά και να ανακαλύπτει την ομορφιά που υπάρχει γύρω του.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο στόχος της αισθητικής καλλιέργειας δεν εξαντλείται μόνο με την ικανότητα κάποιου να εκφράζεται και αισθητικά, να φτιάχνει «ωραία» έργα ζωγραφικής αλλά να καλλιεργεί όλες των αισθήσεων. Ο J.C. Forquin ορίζει την αισθητική αγωγή σαν την εκμάθηση των φαινομένων: να μάθουμε στο παιδί να παρατηρεί, να γεύεται, να ακούει τις μορφές γι αυτές τις ίδιες, να διακρίνει τα αντικείμενα σύμφωνα με τη δομή και την μορφή τους και όχι μόνο σύμφωνα με την χρησιμότητά τους και την λειτουργία που θα μπορούσαν ίσως να έχουν στο μέλλον³⁶.

³⁴ Κακανά, Δ., *Θεωρία και Μεθοδολογία Δραστηριοτήτων Στη Προσχολική Αγωγή*, εκδ. Αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1994, σελ. 55.

³⁵ ό.π., σελ. 55.

³⁶ Κουλούρη- Αντωνοπούλου, Ο., *Αισθητική αγωγή του παιδιού*, Δίπτυχο, 1985, σελ. 18.

Άλλωστε ποιος είναι ικανός για να ορίσει τι είναι ωραίο και τι όχι. Συνηθίζουν να ορίζουν σαν ωραίο οτιδήποτε ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, ό,τι είναι πιστή απεικόνιση της. Αν δούμε μια κούκλα, που έχει κατασκευάσει ένα παιδί, και έχει ένα μάτι, για παράδειγμα, δεν θα το χλευάσουν άλλα θα το διορθώσουν, άσχετα αν το παιδί ξέρει που μπαίνει το μάτι και την έκανε έτσι την κούκλα του γιατί έτσι του υποδείκνυε η φαντασία του³⁷.

« Ατομικά, η τέχνη- η ζωγραφική το θέατρο, η ποίηση κ.λπ.- είναι ένας τρόπος έκφρασης και συγχρόνως καταξίωσης για το παιδί. Ο νέος άνθρωπος δεν ενδιαφέρεται να φτάσει και να αναπαραστήσει κάτι το αληθινό. Τον ενδιαφέρει να εκφραστεί ελεύθερα, να κατανοήσει και να νοιώσει τα συναισθήματα που προκαλεί η δημιουργία και η κατανόηση των εικόνων. Δεν ενδιαφέρεται να δημιουργήσει κάτι το ωραίο, θέλει να αισθανθεί τον ενθουσιασμό και τη χαρά της δημιουργίας.»³⁸

Υπάρχει μία προκατάληψη γύρω από το ζήτημα της αισθητικής αγωγής. Υπάρχει μια νοοτροπία που βλέπει την εκπαίδευση σαν προθάλαμο προετοιμασίας για επαγγελματική αποκατάσταση. Βέβαια δεν μπορούμε να ισχυριστούμε το ίδιο και για το νηπιαγωγείο αλλά σίγουρα θα μπορούσαμε να πούμε ότι το νηπιαγωγείο θεωρείται προθάλαμος για το δημοτικό σχολείο, οπότε τα παιδιά θα πρέπει να προετοιμαστούν για αυτό. Αυτοί που ασπάζονται αυτή την νοοτροπία θα βλέπουν ίσως τις αισθητικές ενασχολήσεις των μικρών μαθητών του νηπιαγωγείου, χρονοβόρες και πολυδάπανες, εκτός, και αν, οι μαθητές πρόκειται να ακολουθήσουν αργότερα ανάλογη καριέρα³⁹.

Αυτό βέβαια συμβαίνει γιατί κάποιοι εκπαιδευτικοί δεν έχουν καταλάβει ότι η καλύτερη γνωστική προσέγγιση κάποιων πραγμάτων γίνεται μέσα από το παιχνίδι και την χαρά που δίνουν τα ταξίδια αναζήτησης και πειραματισμού στους χώρους της Τέχνης και των εικαστικών ενασχολήσεων. Τα αισθητικά μαθήματα μπορούν να γίνουν πραγματικά ταξίδια του σώματος και του μυαλού μέσα στον κόσμο της δημιουργικής φαντασίας, μέσα στον κόσμο του μαγικού και αυτού που βιώνεται βαθιά, ανεξίτηλα, και να χαρίσουν γνώση που δεν κλείνεται μόνο στα όρια της αυτοέκφρασης, αλλά προχωρά παραπέρα σε εκείνα τα μυστήρια της ζωής που μιλούν για την ανθρώπινη εμπειρία της ύπαρξης γενικότερα⁴⁰.

Το κουκλοθέατρο, ως κομμάτι της αισθητικής αγωγής, μπορεί και αυτό με την σειρά του να πάρει μέρος σ' αυτό το ταξίδι φαντασίας. Το κουκλοθέατρο μπορούμε να πούμε ότι ξεχωρίζει κάπως από τις άλλες τέχνες, με την έννοια ότι τις περιέχει σχεδόν όλες μέσα του. Περιέχει την θεατρική τέχνη, τα εικαστικά (δημιουργία κούκλας και σκηνικών), την μουσική (στο ανέβασμα μιας παράστασης) και βέβαια και την λογοτεχνία. « Το κουκλοθέατρο προσφέρει στο παιδί ένα παιχνίδι αλλιώτικο, δημιουργικό, μαγευτικό, με

³⁷ Η άποψη αυτή είναι προϊόν συνομιλίας δικής μου με κάποιες νηπιαγωγούς του βόλου άλλα και από την παρακολούθηση των μαθημάτων Κουκλοθέατρου του κ. Μαγουλιώτη.

³⁸ Κουλούρη- Αντωνοπούλου, Ο., ό.π, σελ 24

³⁹ Σταματοπούλου, Δ., *Αισθητική καλλιέργεια και μορφές έκφρασης των νηπίων*, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 1998, σελ. 15.

⁴⁰ ό.π, σελ. 10

βασικό δομικό συστατικό την κούκλα. Μια κούκλα φτιαγμένη από ζυμάρι, πυλό, χαρτοπολτό, πλαστελίνη, μπουκάλι, φρούτο, ύφασμα. Μια κούκλα-φιγούρα από περιοδικό, φιγούρα-ιχνογράφημα ή ζωγραφική δημιουργία του παιδιού, μια ξύλινη κουτάλα, ένα κονσερβοκούτι, ένα σφουγγάρι, μια κάλτσα, οτιδήποτε μπορεί να πάρει μορφή, αρκεί να προσθέσουμε στόμα, μάτια, μύτη, μαλλιά.»⁴¹

Το Αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου έχει το κουκλοθέατρο στις βασικές δραστηριότητες που θα πρέπει να καλλιεργούνται.

Το κουκλοθέατρο, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ανήκει στο τομέα που ονομάζεται 'Αγωγή και Αισθητική Ανάπτυξη του Νήπιου'. Συγκεκριμένα το Αναλυτικό Πρόγραμμα αναφέρει: «Ως γενική ενότητα της παιδευτικής διαδικασίας λέει τα εξής: Η αισθητική καλλιέργεια του νηπίου στα πλαίσια της γενικότερης ανάπτυξης του. Στις επιδιώξεις αναφέρει: Η αισθητική αγωγή του νηπίου μέσα από την καλλιέργεια της αντίληψης, της έκφρασης και της αισθητικής προσέγγισης της φύσης και της τέχνης. Το κουκλοθέατρο ανήκει στην εξής ενότητα: Οι πολλαπλές όψεις των αντικειμένων και καταστάσεων και η καλλιτεχνική έκφραση των νηπίων μέσα στα πλαίσια της θεατρικής τέχνης (του κουκλοθέατρου). Και τέλος, οι στόχοι που προβλέπει το αναλυτικό πρόγραμμα ότι θα πρέπει να επιτυγχάνονται είναι οι εξής: Τα νήπια υποβοηθούνται- με την συμβολή και της γλώσσας να εξοικειωθούν με τις εκφραστικές δυνατότητες του σώματος, του προσώπου και της φωνής (γλωσσικός και εκφραστικός κώδικας) καθώς και με τις τεχνικές του κουκλοθέατρου, καθώς και να ανακαλύψουν τις ποικίλες όψεις των αντικειμένων και των καταστάσεων και να τους αποδίδουν κάθε φορά νέες σημασίες. Η διαδικασία αυτή επενεργεί πάνω τους νοητικά και κινητικά, και τα βοηθάει να εκφράζονται με τρόπο δημιουργικό μέσα από τις διάφορες μορφές της θεατρικής τέχνης και να νιώθουν την χαρά της προσωπικής δημιουργίας»⁴².

1.2.3. Το κουκλοθέατρο ως παιδαγωγικό μέσο.

Έχει γίνει φανερό ότι το κουκλοθέατρο έχει την ικανότητα σε μεγάλο βαθμό να αποτελέσει μέσο παιδαγωγικό και μάλιστα με μεγάλη επιτυχία.

Η αξία της θεατρικής παιδείας έχει αναγνωριστεί από τα πανάρχαια χρόνια, από τότε που δημιουργήθηκε το θέατρο και ειδικότερα από τότε που καθιερώθηκαν τα «θεωρικά» χρήματα, για να παρακολουθεί θέατρο όλος ο κόσμος και να μορφώνεται. Γιατί τότε η τραγωδία και η κωμωδία αναγνωρίστηκαν περισσότερο από κάθε άλλη φορά ως «μορφωτικά μέσα» και ως «διδασκαλία»⁴³.

⁴¹Ματθαίου, Σ.- Οικούντα, Ε., Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996, σελ. 15. Για την κατασκευή κούκλας από αντικείμενα περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν στον Μαγουλιώτης, Ν. Α., Κουκλοθέατρο I, Καστανιώτης, Αθήνα, 1999.

⁴²Περισσότερες πληροφορίες για το κουκλοθέατρο μέσα από το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα βλ. ΥΠΕΠΘ, ΠΙ, Βιβλίο Δραστηριοτήτων Για το Νηπιαγωγείο, Βιβλίο Νηπιαγωγού, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 1994, σελ. 126.

⁴³ Κόφφας, Κ. Α., Δραστηριότητες Αισθητικής στο νηπιαγωγείο. Αθήνα, 1989, σελ. 297.

Επομένως και το κουκλοθέατρο, για τους ίδιους λόγους μπορούμε να το θεωρήσουμε μέσο παιδαγωγικό, αλλά ακόμη θα μπορούσαμε να το θεωρήσουμε και θαυμάσιο μέσο έκφρασης για το παιδί. Το παιδί μέσα από το κουκλοθέατρο αποκτά πολλά πολύτιμα αγαθά, μέσα από τον παιγνιώδη, χαρούμενο, ηθοπλαστικό και ψυχαγωγικό του περιεχόμενο, με την βιωματική και ζωντανή διδασκαλία του⁴⁴.

Και πρέπει να τονίσουμε τον παιγνιώδη χαρακτήρα του, γιατί το παιχνίδι και στην προκειμένη περίπτωση το συμβολικό- σ' αυτήν την ηλικία δεν είναι καθόλου αργόσχολη απασχόληση, αλλά σοβαρή εργασία. Το παιδί όταν υποδύεται, «παίζει» τους διάφορους ρόλους μαθαίνει και ταυτόχρονα κατακτάει πολύτιμες γνώσεις. Είναι μια σημαντική διαδικασία αγωγής, έκφρασης, μάθησης, ανάπτυξης και κοινωνικοποίησης του παιδιού με το παιχνίδι και μέσα στην τάξη⁴⁵.

Σύμφωνα με την Άλκηστη, η κούκλα, το παραμύθι και οι λειτουργίες του θεάτρου συντελούν ώστε το παιδί να βιώνει τους χώρους του φανταστικού, του συμβολικού και του πραγματικού. Οι τρεις αυτοί χώροι- κυκλοι εδω συναντώνται, αλληλοτέμνονται και αλληλοσυμπληρώνονται στο είναι του παιδιού⁴⁶.

Και συνεχίζει λέγοντας ότι το παιδί μεταφέρεται στον φανταστικό κόσμο και ζει μια νέα «πλαστή» πραγματικότητα που είναι ένθετη στην πραγματικότητά του. Εύκολα λειτουργούν αμυντικοί μηχανισμοί ταύτισης, αναπλήρωσης, μετάθεσης και μεταφοράς. Η συγκινησιακή ένταση είναι υψηλή διότι προκύπτει από την γρήγορη εναλλαγή αντίθετων συναισθημάτων (φόβος-τόλμη, στεναχώρια-χαρά). Οι φραγμοί ανασύρονται, τα όρια διευρύνονται, ο χωροχρόνος διαστέλλεται, ο ανιμισμός με το υπερφυσικό και μαγικό στοιχείο εναρμονίζεται⁴⁷.

Μέσα στα παραμύθια αλλά και στις διάφορες ιστορίες υπάρχουν πολλά στοιχεία που μπορεί το παιδί να πάρει. Το παιδί μέσα από τα παθήματα των ηρώων αφομοιώνει τους ηθικούς νόμους, τους κανόνες, τους διάφορους κώδικες, τα ήθη, τα έθιμα, τις κρατούσες νοοτροπίες, τις τάσεις τις αξίες, τις απαγορεύσεις, και τα ιδανικά, καθώς την δομή και την λειτουργεί της κοινωνίας στην οποία ζει. Επίσης το παιδί μπορεί να αντλήσει πληροφορίες και γνώσεις για πολλά θέματα⁴⁸.

Σε πολύ μεγάλο βαθμό, η επιτυχία του κουκλοθέατρου εξαρτάται από τον εκπαιδευτικό και τον τρόπο που το χρησιμοποιεί. Δεν πρέπει να βλέπει το κουκλοθέατρο σαν αυτοσκοπό και σαν στόχο να έχει το ανέβασμά μιας τέλει παραστάσης, αλλά θα πρέπει να εμβαθύνει την δουλειά του όσο γίνεται περισσότερο σε όλο το φάσμα που λέγεται κουκλοθέατρο και να εκμεταλλευτεί όλες τις πτυχές του. Να εκμεταλλευτεί την μαγεία του κουκλοθέατρου και να

⁴⁴ ό.π. σελ. 298.

⁴⁵ Βιγγοπούλου, Η., *Η τέχνη στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό σχολείο*. Τεύχος β', Εκδόσεις Δίπτυχο, Αθήνα 1983, σελ. 50.

⁴⁶ Κοντογιάννη, Α., *Κουκλοθέατρο-σκιάων*. Άλκηστις, Αθήνα, 1992, σελ. 111

⁴⁷ ό.π., 1992, σελ. 111.

⁴⁸ ό.π., σελ. 112.

οδηγήσει τα παιδιά στην ψυχαγωγία αλλά και στην έμμεση και αβίαστη μάθηση⁴⁹.

Με την σωστή χρήση του κουκλοθέατρου, η νηπιαγωγός μπορεί να πετύχει πολλά πράγματα. Αρχικά, μπορεί να πετύχει μια εποικοδομητική σχέση ανάμεσα σε αυτήν και τα νήπια. Η νηπιαγωγός παίζοντας κουκλοθέατρο, γίνεται για τα νήπια πρόσωπο αγαπητό, αφού είναι το άτομο που τους προσφέρει τόσες συγκινήσεις, χαρά και ψυχαγωγία. Αυτό βέβαια βοηθάει σε όλη την εκπαιδευτική διαδικασία της νηπιαγωγού⁵⁰.

Ουσιαστικά η νηπιαγωγός ότι πετυχαίνει το οφείλει στην κούκλα. Η κούκλα είναι σύντροφος του παιδιού έξω και μέσα από το σχολείο, κατά συνέπεια έχει μια ιδιαίτερη σχέση με το παιδί. Η νηπιαγωγός αν εκμεταλλευτεί σωστά αυτή τη σχέση μπορεί να πετύχει πολλά κατά την διδακτική της διαδικασία.

Η κούκλα για το νήπιο δεν είναι ένα άψυχο αντικείμενο, αλλά είναι ζωντανή ύπαρξη, κινείται, μιλάει, έχει νόηση, με αποτέλεσμα να οδηγεί το παιδί σε ένα μαγικό και όμορφο κόσμο της φαντασίας και του ονείρου. Περιέχει μυστικό ζωτικότητας και με όλα αυτά αποτελεί αξιόλογο μέσο ψυχαγωγίας και διαπαιδαγώγησης του νηπίου⁵¹.

Η κούκλα ανταποκρίνεται στις βαθύτερες βιολογικές και ψυχολογικές ανάγκες των παιδιών. Ανταποκρίνεται στην ευαισθησία τους και τους διεγείρει την φαντασία, μεταφέροντάς τους σε ένα κόσμο μαγικό, πέρα από την πραγματικότητα, τους μεταφέρει εκεί όπου οι επιθυμίες τους γίνονται πραγματικότητα.

Το παιδί μέσα από την κούκλα προβάλλει τον εαυτό του⁵². Αυτό δίνει στη νηπιαγωγό μια πολύ καλή ευκαιρία να μάθει από το παιδί πράγματα που σε άλλη φάση δεν θα μπορούσε να τα μάθει. Το παιδί, όμως, σίγουρο, πίσω από την κάλυψη της κούκλας, ελευθερώνεται και μιλάει χωρίς ενδοιασμούς. Αυτό πολλές φορές βοηθάει και για την διάγνωση προβληματικών καταστάσεων.

Επίσης, τα παιδιά, εξαιτίας της τόσο «στενής» τους σχέσης με την κούκλα, μπορούν να της εξομολογηθούν πολλά πράγματα τα οποία θα ντρεπόντουσαν ή απλά δεν θα ήθελαν να τα πούνε στην νηπιαγωγό. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στη νηπιαγωγό να διεισδύσει στον εσωτερικό κόσμο των παιδιών, να ακούσει τα προβλήματα τους, τους προβληματισμούς τους, τις αγωνίες τους και γενικά τον τρόπο που βιώνουν τις καταστάσεις⁵³. Και αυτό γιατί εκείνη την ώρα δεν μιλούνε στο δάσκαλο τους άλλα στην κούκλα.

Ο Rontari, που έχει ασχοληθεί με το κουκλοθέατρο και έχει δώσει παραστάσεις με τα παιδιά λέει χαρακτηριστικά για την κούκλα- δάσκαλο «Τα παιδιά έλεγαν ό,τι δεν θα τολμούσαν να πούνε στον αληθινό δάσκαλο»⁵⁴.

⁴⁹ Κουτσουβάνου, Ε. και ομάδα εργασίας, *Μορφές και τρόποι εργασίας στο νηπιαγωγείο*, Οδυσσεάς, Αθήνα, 1997, σελ. 176.

⁵⁰ Κοντογιάννη, Α., ό.π, σελ. 114.

⁵¹ Κόφφας, Α., ό.π, σελ. 317.

⁵² Γιάνναρης, Γ., ό.π, σελ. 57.

⁵³ Κοντογιάννη, Α., ό.π, σελ.114.

⁵⁴ Rontari, G., *Γραμματική της φαντασίας*, Αθήνα, Τεκμήριο, 1985, σελ. 138

Πολλές φορές η κούκλα μπορεί να γίνει η ίδια δάσκαλος. Να πάρει την θέση του δασκάλου και με την δύναμη που ασκεί πάνω στα παιδιά να καταφέρει ευκολότερα να τους διδάξει κάποια πράγματα. Ενδεικτικά αναφέρω το παράδειγμα νηπιαγωγού που μου είπε ότι ακόμα και τα προμαθηματικά τα διδάσκει πολύ πιο εύκολα με την κούκλα.

Με το κουκλοθέατρο η νηπιαγωγός άπτεται θέματα που ίσως θα της ήταν δύσκολο να τα πραγματευτεί η ίδια (σεξουαλικές σχέσεις, σώμα, αγάπη, έρωτας, γέννηση) αλλά με την κούκλα άρετε αυτή η δυσκολία⁵⁵.

Βέβαια δεν πρέπει να παραληφθεί και ο παιδαγωγικός χαρακτήρας της κατασκευής της κούκλας. Κατά την κατασκευή μπορούν να καλλιεργηθούν η λεπτή κινητικότητα των νηπίων ή ακόμη να βοηθήσει στη γλωσσική καλλιέργεια, αλλά και σε άλλες δραστηριότητες.

Ακόμα η κατασκευή μιας κούκλας μπορεί να αποτελέσει αφορμή για μια ομαδική εργασία, ώστε να κατασκευάσουν μια γιγαντόκούκλα. Τα παιδιά εργαζόμενα συλλογικά νιώθουν μεγαλύτερη χαρά και διασκεδάζουν περισσότερο όταν κατασκευάζουν τα ίδια τις κούκλες που θα παίζουν. Έτσι η κούκλα διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στην διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού, καθώς το βάζει σε διαδικασίες κοινωνικοποίησης και ξεπεράσματος του εγωκεντρισμού τους.

Ο Γ. Γιάνναρης γράφει: «Από πολλούς εκπαιδευτικούς και συγγραφείς έχει τονισθεί η μοναδικότητα και η σημασία της κούκλας ως παιδαγωγικού μέσου διασκέδασης, μόρφωσης, ανάπτυξης, ωρίμανσης του νηπίου και του παιδιού. Η επίδραση της κούκλα στο χαρακτήρα και γενικά στη ζωή του παιδιού, έχει επισημανθεί ως μια παρέμβαση στη προσωπική ζωή του»⁵⁶. Η κούκλα, λέει η Δαράκη, είναι ένα θαυμαστό πράγμα στα μάτια του παιδιού, γιατί με τη μαγική της δύναμή παίζει ρόλους δραματικούς και κωμικούς, κινείται, μιλάει, διακρίνεται για τα κατορθώματα της και την χάρη της, προκαλεί συγκίνηση, προσφέρει τη χαρά, ενώ κεντρίζει την φαντασία του⁵⁷. Με το παιχνίδι το νήπιο προβάλλει στον ίδιο τον εαυτό του όπως αυτός διαμορφώνεται στο όνειρο και στην επιθυμία του και όπως η φαντασία τον διαπλάττει ανάμεσα στον κόσμο της ποίησης, του ονείρου, των ιδανικών ηρώων και μυθοπλαστικών υπάρξεων, των αγγέλων κτλ. Από το άλλο μέρος, με την τέχνη αυτή για το νήπιο και το παιδί γενικά εκφράζεται ολόκληρος ο ψυχικός του κόσμος. Ζει και βιώνει, αλλά και προβάλλει τον κόσμο και τα συναισθήματα του (χαρά, λύπη, τρυφερότητα, επιθετικότητα, θυμός) με ειλικρίνεια, αληθινά, ελεύθερα και χαρούμενα⁵⁸.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η κούκλα αποτελεί σημαντικό παιδαγωγικό μέσο, αξιοποιώντας όμως όλες τις πτυχές της. Και η κατασκευή της και το παίξιμο της από την νηπιαγωγό αλλά και το παίξιμο από τα ίδια τα παιδιά, συμβάλλουν πολύ στη αγωγή του παιδιού.

⁵⁵ Κοντογιάννη, Α., ό.π., σελ. 114

⁵⁶ Γιάνναρης, Γ., ό.π., σελ. 57.

⁵⁷ Δαράκη, Π., ό.π., σελ. 15.

⁵⁸ Γιάνναρης, Γ., ό.π., σελ. 57.

Φαίνεται λοιπόν ότι η νηπιαγωγός έχει στα χέρια της ένα πολύτιμο «εργαλείο» το οποίο να τη βοηθήσει πάρα πολύ και στη διδακτική πράξη αλλά και στη προσωπική της χαρά και δημιουργία.

Μερικές οδηγίες για το κουκλοθέατρο μέσα στο νηπιαγωγείο.

Πέρα από όλα αυτά ο νηπιαγωγός-εμπυχωτής θα πρέπει να έχει γνώση κάποιων πραγμάτων για να αποτελέσει όντως το κουκλοθέατρο παιδαγωγικό μέσο.

Ίσως το πρώτο που θα πρέπει να κοιτάξει η νηπιαγωγός εμπυχωτής, είναι να επιλέξει κείμενο σύμφωνα με λογοτεχνικά και παιδαγωγικά κριτήρια. Σύμφωνα με τον Α. Δ. Αναγνωστόπουλο - ένα κείμενο θα πρέπει να ικανοποιεί τα ενδιαφέροντα των παιδιών, και να συνδέεται με ανάλογα βιώματα τους, να είναι προσιτό από γλωσσική άποψη, να είναι προσπελάσιμο από νοηματική άποψη, να έχει ρυθμό και μελωδία, κίνηση και δράση, διάλογο, χιούμορ και αισθητική, πολιτισμική αξία, να προβάλλει κοινωνικές και πανανθρώπινες αξίες, να δημιουργεί ευκαιρίες για δημιουργικές απασχολήσεις⁵⁹.

Ο κύριος όμως παράγοντας από τον οποίο εξαρτάται αν ένα κείμενο είναι κατάλληλο, είναι η ηλικία του νηπίου, γιατί αυτός ο παράγοντας προσδιορίζει:

- α) το στάδιο της γλωσσικής του εξέλιξης
- β) το βαθμό συγκέντρωσης της προσοχής
- γ) το στάδιο νοητικής εξέλιξης
- δ) την κινητική ανάπτυξη.⁶⁰

Επίσης για την επιλογή του κατάλληλου κειμένου θα πρέπει να ληφθούν και κάποιιοι άλλοι παράγοντες υπόψη, αναφορικοί με την ομάδα, όπως:

- α) ο αριθμός των παιδιών (αν θα παίξουν τα παιδιά κουκλοθέατρο)
- β) η ομοιογένεια της ομάδας ως προς την ηλικία των παιδιών.

Ακόμα για την σωστή επιλογή του κειμένου θα πρέπει να αποφεύγονται κείμενα με πολλούς διδακτισμούς. Αν ένα έργο είναι φορτωμένο με σχολικούς διδακτισμούς, τότε είναι πολύ πιθανό να κάνει τα παιδιά αδιάφορα σε αυτό και να τα στρέψει σε άλλες ασχολίες, χάνοντας έτσι το νόημά του.

Το κουκλοθέατρο είναι μια τέχνη πολύπλευρη, οπότε η νηπιαγωγός θα πρέπει να έχει γνώση κάποιων βασικών τεχνικών- και για την δική της διευκόλυνση, αλλά και για να τις διδάξει στα παιδιά. Θα πρέπει να ξέρει κάποιες τεχνικές σχετικά με την κατασκευή κούκλων, με τη δημιουργία κουκλοθεάτρου-παραπήγματος, με την κίνηση και φωνή, με τους κουκλοήρωες και γενικά την προεργασία που χρειάζεται για κάποιο έργο, είτε το παίξει η ίδια, είτε τα παιδιά⁶¹.

Βασικά, σχεδόν όλα τα παραπάνω αναφέρονται στη νηπιαγωγό και την «παραστάση» που θα ανεβάσει. Εδώ θα ήθελα να πω ότι εξίσου σημαντικό-

⁵⁹ Αναγνωστόπουλος, Α.Β., *Γλωσσικό υλικό για το νηπιαγωγείο*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 1994.

⁶⁰ Σέξτου, Π., ό.π βλ. σελ. 51-52

⁶¹ Για περισσότερες πληροφορίες για τις τεχνικές του κουκλοθεάτρου βλ. Μαγουλιώτης, Α., ό.π.

ίσως και σημαντικότερο- είναι να παίζουν και τα ίδια τα παιδιά κουκλοθέατρο έχοντας ως θεατές άλλα παιδιά.

Όπως αναφέρει και η Δαράκη, το κουκλοθέατρο που είναι φτιαγμένο από τα ίδια τα παιδιά και αυτά θα παίζουν και θα κινούν τις κούκλες, είναι ένα πρόσθετο μέσο έκφρασης και μια ακόμη ευκαιρία για ομαδική εργασία, συνεργασία, και προσπάθεια. Με την δραστηριότητα αυτή εξασφαλίζεται μέσα στα Νηπιαγωγεία και Δημοτικά σχολεία, ακόμα και μέσα στην οικογένεια, η δυνατότητα στα παιδιά, χωρίς μεγάλες δαπάνες, να εκφράζονται ελεύθερα, να αυτοσχεδιάζουν, να προσπαθούν, να ασκούν τις δυνάμεις τους και τις προδιαθέσεις τους, δίνοντας τις ανάλογες κινήσεις στην κούκλα και μιλώντας, ανάλογα με τους ρόλους που παίζει, να εκφράζουν τα δικά τους συναισθήματα⁶².

Τύποι κούκλας που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε στο νηπιαγωγείο⁶³

«Υπάρχουν πολλά είδη κούκλας για το κουκλοθέατρο, π.χ. η μαριονέτα, η γαντόκούκλα, η τύπου Ιάβας, η επίπεδη και η τύπου σκιάς. Από αυτά τα είδη έχουν γίνει και άλλες παραλλαγές, όπως: τύπου μαρότας, τύπου Λιέγης, τύπου Μπουρνάκου ή Ιαπωνίας, τύπου Μάπετ ή όπερας, ανθρωποειδούς τύπου, αντικειμενόκουκλες, δαχτυλόκουκλες, αυτοκόλλητες κούκλες, μεγάλες κούκλες κτλ. Άλλες είναι μεγάλες και άλλες πολύ μικρές, το βάρος ποικίλλει. Ο χειρισμός τους μπορεί να γίνει από ένα παίχτη ή και περισσότερους, ανάλογα με την κούκλα.

Οι κούκλες τύπου μαρότας, οι γαντόκουκλες, οι δαχτυλόκουκλες και οι επίπεδες είναι αυτές που μπορούν να παιχτούν στο νηπιαγωγείο, γιατί δεν χρειάζονται παραπάνω από έναν παίχτη και είναι εύχρηστες. Ο τρόπος κατασκευής της κάθε κούκλας έχει σχέση με το χειρισμό της.

α. Μαρότες

Τα κεφάλια στηρίζονται πάνω σε ραβδάκια και ο χειρισμός γίνεται από κάτω, με το ένα χέρι ή και τα δύο. Έτσι παίζονται διαφορετικά: ανάλογα αν θέλουμε να κινεί η κούκλα μόνο το σώμα της ή και τα χέρια της κτλ. Τα ζώα μπορούν να στηρίζονται σε δύο ραβδάκια, το ένα για το κεφάλι και το άλλο για τα πίσω πόδια του.

β. Γαντόκουκλες

Τα χέρια μας μπαίνουν μέσα στο σώμα τους και ο χειρισμός τους γίνεται από εκεί. Τα δάχτυλα μας μπαίνουν στο κεφάλι και στα χέρια της κούκλας, ανάλογα με την κατασκευή της. όταν οι υποδοχές, στις οποίες μπαίνουν τα δάχτυλα είναι μεγάλες ή απέχουν από αυτά πολύ. Προσαρμόζουμε χάρτινους ή πλαστικούς ή δερμάτινους κυλίνδρους σε μεγέθη εύχρηστα για τα δάχτυλα.

⁶² Δαράκη, Π., ό.π, σελ. 21

⁶³ Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο θέμα των τύπων κούκλας αλλά και για την κατασκευή τους βλ. Μαγουλιώτης, Α., ό.π, σελ 17-21

γ. Δαχτυλόκουκλες

Μπαίνουν στα δάχτυλα και παίζονται απ' αυτά. Και εδώ υπάρχουν διάφοροι τρόποι κατασκευή αλλά και χειρισμού.

δ. Επίπεδες

Γίνονται από επίπεδα υλικά (που δεν έχουν όγκο) όπως είναι τα χαρτιά ή τα υφάσματα, και τις κολλάμε ή τις σκίζουμε σε κάποια σημεία και τις εφαρμόζουμε στα χέρια ή στο σώμα.»

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι το κουκλοθέατρο μπορεί⁶⁴:

- να δώσει μορφή στις ιδέες των παιδιών, επισφραγίζοντας μια σειρά από προηγούμενες δημιουργικές δραστηριότητες.
- να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά, να παίζουν παιχνίδια, να βιώνουν ρόλους, καταστάσεις, να ζωντανεύουν σκηές, να δίνουν στο έργο το τέλος που επιθυμούν.
- να κάνει γνωστή μια τέχνη, δίνοντας έτσι την ευκαιρία για πειραματισμό, έμπνευση, εικαστική έκφραση, και προσωπική δημιουργία.
- να δώσει ερεθίσματα για συζήτηση.
- να ενθαρρύνει την γλωσσική παραγωγή και την ενεργητική συμμετοχή των παιδιών.
- να ζωντανέψει τις εικαστικές δημιουργίες των παιδιών (κούκλες-σκηικά) και τους χαρακτήρες που απέδωσαν σε αυτές.
- να ανατροφοδοτήσει το ενδιαφέρον και να δώσει καινούρια μορφή σε δραστηριότητες με διδακτικούς στόχους.
- να χαρίσει στα παιδιά ένα αγαπημένο φίλο: μια κούκλα χαρακτήρα με σημαντικά χαρίσματα. Ακούει, δεν μαρτυράει, δε διδάσκει.
και πάνω από όλα
- να ψυχαγωγήσει και να διασκεδάσει.

Το κουκλοθέατρο προσφέρει στα νήπια δυνατότητες για⁶⁵:

- δημιουργική εργασία, ομαδική συνεργασία, ανταλλαγή απόψεων και καλλιέργεια του πνεύματος της κοινότητας, της αλληλοβοήθειας και της κοινωνικοποίησης.
- συναισθηματική κινητοποίηση, καλλιτεχνική έκφραση, αισθητική συγκίνηση και μουσική καλλιέργεια.
- για βιωματική μάθηση, μυοκινητικό έλεγχο και απόκτηση πρακτικών δεξιοτήτων.
- γλωσσική έκφραση, βελτίωση ή θεραπεία γλωσσικών αδυναμιών, ανάπτυξη του επικοινωνιακού λόγου και ευαισθητοποίηση στη λογοτεχνία.
- βίωση ηθικοθρησκευτικών αρετών και κοινωνικοπολιτιστικών αξιών.
- ψυχική εκτόνωση, αντιμετώπιση τυχόν ψυχικών προβλημάτων και γενικά ολόπλευρη έκφραση και ολοκληρωμένη ανάπτυξη.

⁶⁴ Ματθαίου, Σ.- Οικούντα, Ε., ό.π, σελ. 17-18

⁶⁵ Κόφφας, Κ. Α., ό.π, σελ. 300-301.

1.2.4. Το κουκλοθέατρο και οι άλλες δραστηριότητες στο νηπιαγωγείο.

Η παιδαγωγική αξία του κουκλοθέατρου είναι πολύ σημαντική. Όπως αναφέρει άλλωστε και το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου το κουκλοθέατρο ψυχαγωγεί και ταυτόχρονα συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του νηπίου⁶⁶. Επομένως εκτός από την πολύτιμη προσφορά του αυτούσιο, το κουκλοθέατρο μπορεί να συμβάλλει σε όλους του τομείς, γιατί έχει την δυνατότητα να ενεργοποιήσει όλες τις δυνάμεις του νηπίου.

Το κουκλοθέατρο συμβάλλει στον νοητικό τομέα καθώς βάζει το νήπιο να χειρισθεί δημιουργικά την σκέψη του. Αυτό επιτυγχάνεται και όταν βλέπει αλλά και όταν παίζει το νήπιο κουκλοθέατρο, καθώς γνωρίζει στοιχεία της καθημερινότητας και προβληματίζεται πάνω σε αυτά, τα κρίνει και τα επικρίνει. Όταν παρακολουθεί κουκλοθέατρο, προβληματίζεται είτε πάνω σε διάφορες προβληματικές καταστάσεις που του θέτει ο νηπιαγωγός, είτε πάνω στο σενάριο, προσπαθώντας να βρει λύσεις για τα παθήματα των ηρώων. Ακόμη το παιδί μαθαίνει. Μαθαίνει τρόπους συμπεριφοράς, τα ήθη και τα έθιμα του τόπου του και άλλα πολύτιμα πράγματα.

Εξάλλου και η κατασκευή της κούκλας από την πλευρά της συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και ενεργοποιεί τις διαδικασίες μάθησης των παιδιών, αρχίζουν και μαθαίνουν τις ιδιότητες κάποιων υλικών, τον τρόπο που τα χρησιμοποιούμε, ακόμη μαθαίνουν κάποια πράγματα για το σώμα. Η Κουτσουβάνου αναφέρει: «Ανακαλύπτουμε το σώμα μας μέσα από την ανάγκη να στηρίξουμε το κεφάλι της κούκλας. Τα παιδιά εξετάζουν το σώμα του για να δουν το πως είμαστε φτιαγμένοι. Τα παιδιά βλέπουν τα πόδια, το σώμα, τα χέρια το κεφάλι τους. Καθένας παρατηρεί την πλάτη του διπλανού του, την σπονδυλική του στήλη⁶⁷».

Το κουκλοθέατρο βοηθάει επίσης στη καλλιέργεια του προφορικού λόγου, αλλά γενικότερα βοηθάει στην γλωσσική ανάπτυξη. Αυτό επιτυγχάνεται και όταν βλέπει κουκλοθέατρο οπότε ακούει και μαθαίνει καινούριο λεξιλόγιο, αλλά και όταν παίζει καθώς χρησιμοποιεί στην πράξη το λεξιλόγιο που έχει μάθει. Συγκεκριμένα ο Β. Δ. Αναγνωστόπουλος λέει: «Το κουκλοθέατρο είναι ένα άριστος τρόπος για την αισθητική καλλιέργεια, ειδικότερά όμως για την γλωσσική καλλιέργεια των παιδιών. Ο διάλογος διευκολύνει και οξύνει την αντιληπτική ικανότητα των νηπίων, τονίζει και διευκρινίζει ονόματα, καταστάσεις, γεγονότα. Με ανάλογο λεκτικό, οι μικροί ακροατές συμμετέχουν στην έντονη δράση των προσφιλών ηρώων και βιώνουν την ιστορία με το δικό τους τρόπο, αποταμιεύοντας λέξεις, εικόνες, συναισθήματα κ.ά⁶⁸».

⁶⁶ ΥΠΕΠΘ, ό.π, βλ. σελ.154

⁶⁷ Κουτσουβάνου, Ε., και ομάδα εργασίας, *Μορφές και τρόποι εργασίας στο νηπιαγωγείο*. Οδυσσεάς, Αθήνα, 1997, σελ. 181.

⁶⁸ Αναγνωστόπουλος, Β. Δ., *Γλωσσικό υλικό για το νηπιαγωγείο*, Καστανιώτη, Αθήνα, 1994, σελ. 152.

Είναι αναμφισβήτητο ότι η κατασκευή της κούκλας συμβάλλει στην γλωσσική καλλιέργεια των νηπίων. Προσπαθώντας να φτιάξουν την κούκλα, ζητούν οδηγίες και υλικά, συνεργάζονται, ανταλλάσσουν απόψεις και γενικά καλλιεργούν τη γλώσσα τους.

Το νήπιο, τόσο μέσα από το παίξιμό της κούκλας, όσο και από την κατασκευή της κούκλας μαθαίνει να δουλεύει καλύτερα τα χέρια του και έτσι επιτυγχάνεται καλύτερος συντονισμός κινήσεων και γενικά αναπτύσσει τις λεπτές του κινήσεις των χεριών και των δακτύλων γεγονός που κάνει το κουκλοθέατρο σημαντικό μέσο ψυχοκινητική ανάπτυξη του νηπίου⁶⁹.

Αναμφισβήτητη είναι η προσφορά του κουκλοθέατρου στον κοινωνικό-συναισθηματικό τομέα ανάπτυξης του νηπίου. Το νήπιο μέσα από τις καταστάσεις και τα παθήματα των χαρακτήρων βιώνει αβίαστα την πραγματικότητα, αφομοιώνει τους κοινωνικούς κανόνες, ηθικές και πανανθρώπινες αξίες, μαθαίνει για τα ήθη και τα έθιμα, τις κρατούσες νοοτροπίες, τις απαγορεύσεις και τα ιδανικά, καθώς τη δομή και τη λειτουργία της κοινωνίας⁷⁰.

Η Γενειατάκη-Αρβανιτίδου λέει για τον συναισθηματικό τομέα: «Στον συναισθηματικό τομέα ζουν μια έντονη συναισθηματική φόρτιση, αλλά και μια λυτρωτική κάθαρση, καθώς τα περισσότερα σενάρια ακολουθούν την καθορισμένη δομή των μύθων με τις ορισμένες λειτουργίες του, τους προσφέρουν ένα σταθερό πλαίσιο προβληματισμού, περίσκεψής, αναζήτησης, πάλης και τελικά λύτρωσης». Και συνεχίζει, λέγοντας για τον κοινωνικό τομέα: «Βιώνουν τους κοινωνικούς κανόνες, ασκούνται στην συνεργατικότητα, στην αποδοχή του άλλου (των ιδεών και ιδιαιτεροτήτων του) καθώς καταλαβαίνουν τα αποτελέσματα της συλλογικής εργασίας και ευθύνης»⁷¹.

⁶⁹ Γενειατάκη-Αρβανιτίδου, Ε., ό.π., σελ 20-24.

⁷⁰ Κοντογιάννη, Α., ό.π., σελ.111.

⁷¹ Γενειατάκη-Αρβανιτίδου, Ε., ό.π., σελ 22-23.

2. Το Παιδί

2.1. Χαρακτηριστικά νοητικής ανάπτυξης του παιδιού της προσχολικής ηλικίας.

Ο παράγοντας που καθορίζει την οργάνωση διδασκαλίας και την επιλογή της μεθόδου στο νηπιαγωγείο είναι το νήπιο. Κατά συνέπεια θα πρέπει να δούμε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που ορίζουν την ηλικία αυτή.

Ο Piaget στην προσπάθειά του να εξηγήσει και να κατανοήσει το τρόπο με τον οποίο το νήπιο γνωρίζει τον κόσμο γύρω του, ερεύνησε ιδιαίτερα την οικοδόμηση της γνώσης του, υποστηρίζοντας ότι η γνώση είναι το αποτέλεσμα της ενεργητικής συμμετοχής του παιδιού στο περιβάλλον του⁷². Υποστηρίζει, δηλαδή, ότι η γνώση οικοδομείται από την ενεργητική δράση του παιδιού πάνω στα αντικείμενα και γνωριμιά του με αυτά. Αυτή η γνωριμιά συντελείται κατά τα δύο πρώτα χρόνια της ζωής του.

Αντικείμενο μελέτης, δηλαδή του Piaget αποτέλεσε κυρίως η νοητική ανάπτυξη του παιδιού, από την γέννηση του ως την προεφηβική του ηλικία. Στο χρονικό αυτό διάστημα διαπίστωσε ότι το παιδί περνάει από τέσσερις μεγάλες περιόδους. Κάθε περίοδος αποτελείται από στάδια που εμπεριέχουν τις κατακτήσεις του παιδιού από το προηγούμενο στάδιο. Το ένα στάδιο διαδέχεται το άλλο με σταθερό τρόπο και δεν είναι δυνατό το πέρασμα σε ένα στάδιο, χωρίς το πέρασμα από το προηγούμενο, δηλαδή από το πρώτο να πάει στο τρίτο⁷³. Τα στάδια αυτά είναι τα εξής:

α) Η αισθησιοκινητική περίοδος (από την γέννηση, ως τα 2 περίπου χρόνια).

β) Η προσυλλογιστική περίοδος (περίπου από τα 3 έως τα 7 χρόνια) η οποία περιλαμβάνει το στάδιο της προενοιολογικής σκέψης ή συμβολικής (3^ο-4^ο έτος) και το στάδιο της διαισθητικής ή ενορατικής σκέψης (5^ο-6^ο έτος).

γ) Η περίοδος των συγκεκριμένων λογικών ενεργειών (περίπου 7-11 χρόνια).

δ) Η περίοδος των λογικών ενεργειών (περίπου από τα 11 χρόνια και μετά)⁷⁴.

Το στάδιο στο οποίο θα συγκεντρώσουμε την προσοχή μας είναι το δεύτερο, όπου αναφέρεται στα παιδιά της ηλικίας που μας ενδιαφέρουν.

Το σημαντικό στοιχείο αυτής της περιόδου είναι η ανάπτυξη της συμβολικής ή σημειωτικής λειτουργίας, δηλαδή η ικανότητα του ανθρώπου να συμβολίζει ένα αντικείμενο με ένα άλλο ή με ένα σύμβολο. Η λειτουργία αυτή

⁷² **Κακανά, Δ.**, ό.π., σελ. 11. Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στο θέμα των σταδίων νοητικής ανάπτυξης του Piaget αλλά και για άλλες πληροφορίες σχετικά με τις απόψεις του Piaget βλ., **Ριτςμοντ, Π.**, *Εισαγωγή στον Piaget*, μετάφρασή Κάντας, Α., εκδ. Υποδομή, Αθήνα, 1970.

⁷³ **Κακανά, Δ.**, ό.π., σελ 13.

⁷⁴ ό.π., σελ 13.

στηρίζεται σε δύο βασικά όργανα: α) Τα σύμβολα, όπως χρησιμοποιούμε την λέξη με την ευρύτερη σημασία της, όταν τα σημαίνουντα παρουσιάζουν ομοιότητα με τα σημαινόμενά τους και β) τα σήματα που είναι εντελώς αυθαίρετα και συμβατικά. Τα πρώτα σχηματίζονται από το ίδιο το άτομο (π.χ. παιχνίδι του παιδιού με το «άλογο» που δεν είναι τίποτα άλλο παρά η σκούπα), ενώ τα σήματα είναι αναγκαστικώς ομαδικά⁷⁵.

Η ένδειξη για την εμφάνιση της συμβολικής συμπεριφοράς, είναι η εμφάνιση ορισμένων μορφών συμβολικής σκέψης που μπορούν να διακριθούν ως εξής: α) η εκ των υστέρων μίμηση, β) το ιχνογράφημα, γ) η νοητική εικόνα, δ) το συμβολικό παιχνίδι και ε) η γλώσσα⁷⁶.

Η εκ των υστέρων μίμηση είναι η μίμηση που αρχίζει με την απομάκρυνση των προτύπων. Τα νήπια υιοθετούν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά απόντων προτύπων, μέσω των οποίων μαθαίνουν να βιώνουν το σώμα τους και να αναπτύσσουν τις ψυχοσωματικές τους δυνάμεις⁷⁷.

Κατά την εκ των υστέρων μίμηση, τα νήπια αναπαριστούν μια πράξη την οποία την είδαν παλιότερα από το διάστημα που την μιμούνται χωρίς να χρειάζονται να έχουν μπροστά τους το πρότυπο. Οι πράξεις αυτές μπορεί να είναι οπτικές, ηχητικές, ακουστικές, απλές κινήσεις.

Με το *ιχνογράφημα* το παιδί εκφράζει ό,τι δεν μπορεί να πει με λόγια⁷⁸. Το παιδί επιχειρεί να ζωγραφίσει ένα αντικείμενο, μια εικόνα, να προβάλει σκέψεις του, όχι όπως είναι στην πραγματικότητα, αλλά όπως αυτό θέλει να είναι.

Από το δεύτερο έτος και μετά το νήπιο σκέπτεται με *νοητικές εικόνες*, δηλαδή με όργανα αναπαράστασης προσώπων, πραγμάτων, γεγονότων κτλ. Είναι παραστατική-συμβολική σκέψη, η οποία αναπαριστά ένα αντικείμενο, μια σκέψη κτλ. με ένα σύμβολο, π.χ. με μια λέξη ή με ένα σχέδιο⁷⁹.

Το *συμβολικό παιχνίδι* είναι από τις κυριότερες εκφράσεις της συμβολικής λειτουργίας του νηπίου.

Ο Piaget υποστήριξε ότι υπάρχουν τρία εξελικτικά στάδια στο παιχνίδι του παιδιού: α) το παιχνίδι άσκησης (0-2 χρονών), β) το συμβολικό παιχνίδι (που αρχίζει από τα δύο του χρόνια), γ) το παιχνίδι κανόνων (που αρχίζει από τα τέσσερα του χρόνια)⁸⁰.

Το παιχνίδι άσκησης εμφανίζεται κατά την βρεφική ηλικία. Είναι εκφράσεις των πρώτων μορφών φωνητικών και κινητικών εκδηλώσεων. Είναι

⁷⁵ Καψάλης, Γ. Α., *Παιδαγωγική Ψυχολογία*, Αδελφοί Κυριακίδη, έκδοση Γ', Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 214.

⁷⁶ Κακανά, Δ., ό.π., σελ. 14. Κόφφας, Κ. Α., *Γενική διδακτική μεθοδολογία δραστηριοτήτων προσχολικής αγωγής*, Ρέθυμνο, 1994, σελ. 71

⁷⁷ Κόφφας, Κ. Α., ό.π., σελ. 71

⁷⁸ ό.π., σελ. 72.

⁷⁹ ό.π., σελ. 74.

⁸⁰ ό.π., σελ. 76

επαναλαμβανόμενες ασκήσεις που ο Piaget τις αποκαλεί «λειτουργική ευχαρίστηση».

Η χρήση συμβόλων είναι από τα χαρακτηριστικότερα σημάδια της συμβολικής λειτουργίας του νηπίου. Το συμβολικό παιχνίδι αρχίζει μεταξύ του 18^{ου} και 24^{ου} μήνα του παιδιού. Το παιδί αλλοιώνει την πραγματικότητα, τροποποιεί τα δεδομένα, διαρρυθμίζει τα πράγματα, ερμηνεύει την εμπειρία κατά τρόπο ελεύθερο φανταστικό. Το παιδί μιμείται πρόσωπα, ζώα πράγματα, γεγονότα, τα οποία είναι απόντα. Μιμείται ήχους που δεν ακούει και κινήσεις που δεν βλέπει⁸¹.

Το συμβολικό παιχνίδι ουσιαστικά είναι ο κόσμος της προσποίησης, του «σαν να» της φαντασίας⁸². Ο Piaget υποστήριξε ότι τα πρώτα παιχνίδια προσποίησης του παιδιού περιλαμβάνουν την αναγνώριση ενός αντικειμένου από ένα άλλο, π.χ. μια βούρτσα την κάνει μικρόφωνο.

Αργότερα τα παιδιά αρχίζουν και χρησιμοποιούν το σώμα τους ως σημείο αναγνώρισης άλλων ανθρώπων. Μιμούνται την φωνή, την κίνηση, το ντύσιμο κάποιων ανθρώπων και προσποιούνται πως είναι εκείνοι.

Καθώς προχωρά η προσχολική περίοδο το παιδί αναπτύσσει και το κοινωνικό-δραματικό παιχνίδι. Αυτό μπορεί να είναι τελείως φανταστικό, χωρίς την ύπαρξη υλικών αντικειμένων. Κυρίως είναι μίμηση δραστηριοτήτων των ενηλίκων και περιλαμβάνει συγκεκριμένη υπόθεση. Με το μιμητικό παιχνίδι το παιδί βιώνει το σώμα του και οικειοποιείται εμπειρίες που θα μετουσιωθούν σε βιώματα⁸³.

Τέλος είναι το παιχνίδι με κανόνες που εμφανίζεται μετά την ηλικία των έξι χρόνων και κυρίως αναφέρεται σε παιχνίδια όπως ποδόσφαιρο και μπάσκετ.

Άλλη μια έκφραση της συμβολικής λειτουργίας του παιδιού είναι η γλώσσα, η οποία συνυφάνεται με τις δραστηριότητες όλων των τομέων του αναλυτικού προγράμματος και αποτελεί το κατεξοχήν εργαλείο της σκέψης. Με τη βοήθεια της γλώσσας το παιδί οικοδομεί ένα σύστημα συμβόλων (λέξεις προφορικού και γραπτού λόγου), τα οποία απεικονίζουν τις σχέσεις μεταξύ των αντικειμένων, γεγονότων, καταστάσεων. Με τον τρόπο αυτό το παιδί πετυχαίνει το νοερό χειρισμό των πραγμάτων της αντικειμενικής πραγματικότητας. Αποδεσμεύεται από τον κόσμο των αληθινών πραγμάτων και εισέρχεται στον κόσμο των συμβόλων και ιδεών, ο οποίος αναπτύσσεται μέσα του. Όλα τα αντικείμενα γίνονται οικεία και γνωστά στο παιδί, γιατί με τις λέξεις, με τα γλωσσικά του σύμβολα, χάνουν το μυστήριο τους και απομυθοποιούνται⁸⁴.

Οι συμβολικές λειτουργίες δίνουν τώρα την δυνατότητα στο παιδί να μιλάει και να ασχολείται με πράγματα που δεν βλέπει, επιτρέπουν δηλαδή την

⁸¹ ό.π., σελ. 76.

⁸² Μπονώτη, Φ., *Παιδικό παιχνίδι*, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Βόλος, 1995, σελ. 12.

⁸³ Κόφφας, Κ. Α., ό.π., σελ. 78.

⁸⁴ ό.π., σελ. 79.

αισθησιοκινητική νόηση να επεκτείνει τον εαυτό της με τις πρώτες μορφές σκέψεις. Υπάρχουν βέβαια και μερικοί ανασχετικοί μηχανισμοί οι οποίοι επιβραδύνουν την ανάπτυξη των νοητικών εκείνων μηχανισμών που είναι απαραίτητοι για την προσαρμογή του νηπίου στην αντικειμενική πραγματικότητα⁸⁵.

Οι προέννοιες είναι ένα από τους μηχανισμούς αυτούς. Το νήπιο σκέπτεται με προέννοιες που αποτελούν τις πρώτες ατελείς σημασίες που αποδίδει το παιδί στις λέξεις που διαθέτει⁸⁶. Το παιδί κάνει αυθαίρετους συλλογισμούς και αποδίδει, σε πράγματα και καταστάσεις, ιδιότητες που δεν ισχύουν, άλλα το παιδί τις αποδίδει λόγω των αυθαίρετων γενικεύσεων που κάνει, π.χ. όποιος φοράει στολή είναι αστυνομικός.

Οι συλλογισμοί του παιδιού βασίζονται σε επιφανειακές, εξωτερικές ομοιότητες σχέσεων και αναλογιών και δεν κάνουν βαθύτερους συλλογισμούς. Αυτό οφείλεται στην αδυναμία του νηπίου να διεξάγει λογικούς συλλογισμούς, αφού δεν έχει αναπτύξει ακόμα τον επαγωγικό (από το ειδικό στο γενικό) και απαγωγικό (από το γενικό στο ειδικό) τρόπο σκέψης, άλλα σκέπτεται με μεταγωγικούς συλλογισμούς (από το μερικό στο μερικό). Έτσι το νήπιο μεταφέρεται αυθαίρετα από το μερικό στο μερικό και από προέννοια σε προέννοια, χωρίς να τις συνδέει μεταξύ τους με εσωτερική λογική σύνδεση. Π.χ. δεν έφαγα ακόμη, οπότε δεν είναι μεσημέρι⁸⁷.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της σκέψης του νηπίου είναι ο περίφημος εγωκεντρισμός, η αδυναμία του δηλαδή να πάρει την θέση ενός άλλου και να δει τα πράγματα από μια σκοπιά διαφορετική από την δική του, η ανικανότητα του να διακρίνει μέσα από το αντικειμενικό και το υποκειμενικό⁸⁸. Το παιδί αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει την πραγματικότητα με βάση την δική του σκοπιά, τον εαυτό του. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αυτό είναι έκφραση εγωισμού, αλλά είναι αναπτυξιακή αδυναμία της σκέψης.

Ο εγωκεντρισμός φαίνεται σε όλες τις δραστηριότητες του νηπίου. Στη γλώσσα ο Piaget διέκρινε τρεις μορφές εγωκεντρικού λόγου: την επανάληψη, τον μονόλογο, και τον συλλογικό μονόλογο. Η επανάληψη του λόγου είναι η μορφή εκείνη της γλώσσας κατά την οποία το παιδί επαναλαμβάνει ό,τι λέει ο συνομιλητής του. Στο μονόλογο το παιδί μιλάει χωρίς την παρουσία του συνομιλητή. Τέλος ο συλλογικός μονόλογος παρατηρείται όταν σε μια συντροφιά παιδιών το καθένα λέει ό,τι θέλει, χωρίς να ενδιαφέρεται αν το ακούνε⁸⁹.

Γενικότερα όμως ο εγωκεντρισμός εκδηλώνεται στον τρόπο που το παιδί αντιλαμβάνεται τον κόσμο, άλλα και τα φυσικά φαινόμενα. Η Κακανά

⁸⁵ Κακανά, Δ., ό.π, σελ. 15

⁸⁶ Κακανά, Δ., ό.π, σελ. 15. Για το ίδιο θέμα βλ. Κόφφας, Κ. Α., ό.π, σελ. 81-82

⁸⁷ Κακανά, Δ., ό.π, σελ. 15. Ομοίως βλ. Κόφφας, Κ. Α., ό.π, σελ. 82-83

⁸⁸ Καψάλης, Γ. Α., *Παιδαγωγική Ψυχολογία*, Αδελφοί Κυριακίδη, έκδοση Γ', Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 214.

⁸⁹ Πόρποδας, Δ. Κ., *Γνωστική Ψυχολογία*, τόμος 2, Αθήνα, 1993, σελ. 93.

αναφέρει: «Ο Piaget χώρισε της παρατηρήσεις του, που αφορούν την αντίληψη των φυσικών φαινομένων, σε τρεις κατηγορίες: 1) τον ρεαλισμό, που είναι η τάση του παιδιού να πιστεύει ότι τα άψυχα αντικείμενα έχουν ζωή, σκέψη και θέληση. Έτσι πιστεύει ότι το όνειρο διαδραματίζεται μέσα στο δωμάτιο όπου κοιμάται ή πιστεύει ότι ο ήλιος κοιμάται τη νύχτα, κλπ. 2) Τον ανιμισμό, αποκαλώντας έτσι την τάση του παιδιού να πιστεύει ότι τα άψυχα αντικείμενα έχουν συνείδηση. Ο παιδικός ανιμισμός είναι στενά συνδεδεμένος με την «μαγική» σκέψη ως ερμηνευτικό σύστημα πολλών φαινομένων. Έτσι θεωρεί ότι τα σύννεφα κινούνται επειδή είναι ζωντανά ή ότι ο ήλιος κρύφτηκε επειδή πονάει, κλπ. 3) Τον αρτιφισιαλισμό, την τάση δηλαδή του μικρού παιδιού να πιστεύει ότι τα φυσικά σώματα και τα φυσικά φαινόμενα έχουν κατασκευαστεί από τον άνθρωπο για να εξυπηρετούν δικές του ανάγκες. Πιστεύει δηλαδή ότι η νύχτα γίνεται για να κοιμούνται οι άνθρωποι»⁹⁰.

Άλλο χαρακτηριστικό της σκέψης του νηπίου είναι ο συγκρητισμός. Ο συγκρητισμός είναι η ανικανότητα του νηπίου να κάνει συσχετισμούς ανάμεσα σε επιμέρους στοιχεία ενός συνόλου, κολλάει σε ένα στοιχείο και δεν μπορεί να τα συνδυάσει όλα για την λύση του προβλήματος. Γνωστό είναι το πείραμα για την διατήρηση της ποσότητας, κατά το οποίο γεμίζουμε ένα κοντό και φαρδύ ποτήρι και ένα ψιλό ποτήρι και παρόλο που έχουν την ίδια ποσότητα το παιδί δεν το δέχεται γιατί η στάθμη τους είναι διαφορετική⁹¹.

Επίσης η σκέψη των παιδιών παρουσιάζει έλλειψη αντιστρεψιμότητας. Το παιδί αντιμετωπίζει δυσκολία να κάνει μια σκέψη, μια πράξη, μια ενέργεια και μετά να ακολουθήσει την αντίστροφη πορεία⁹².

Άλλη ιδιομορφία παρουσιάζεται στην μνήμη του νηπίου, το οποίο δεν μπορεί να θυμηθεί αφηρημένα πράγματα, άλλα ανακαλεί μόνο συγκεκριμένα πράγματα και καταστάσεις⁹³.

Ελλιπής είναι και η προσοχή του νηπίου. Δεν μπορεί να κρατήσει την προσοχή του για μεγάλο χρονικό διάστημα σε ένα αντικείμενο ή σε μία δραστηριότητα, καθώς δεν μπορεί να μην μπορεί να προσέχει μαζί παραπάνω από δύο πράγματα⁹⁴.

⁹⁰ Κακανά, Δ., ό.π., σελ. 16-17.

⁹¹ Κακανά, Δ., ό.π., σελ. 17. Κόφφας, Κ. Α., ό.π., σελ. 86.

⁹² Κακανά, Δ., ό.π., σελ. 17-18. Κόφφας, Κ. Α., ό.π., σελ. 86-87.

⁹³ Κόφφας, Κ. Α., ό.π., σελ. 87-88.

⁹⁴ ό.π., σελ. 88-89.

2.2. Το παιδί και το κουκλοθέατρο.

Έγινε φανερό ότι το κουκλοθέατρο αποτελεί άριστο παιδαγωγικό μέσο αγωγής, αλλά και ψυχαγωγίας.

Το κουκλοθέατρο δίνει στο παιδί πολλά ερεθίσματα για να ενεργοποιήσει τις «εν δυνάμει» ικανότητές του. Το κουκλοθέατρο είναι ένα μαγικό παιχνίδι όπου το παιδί χαίρεται, λυπάται, αγωνιά για τα παθήματα των ηρώων. Είναι ένα εκφραστικό μέσο που σαν σκοπό έχει την ανάπτυξη όλων των πλευρών της προσωπικότητας και των ικανοτήτων του παιδιού, τη δημιουργικότητα και τη φαντασία του.

Στο πλαίσιο της προσχολικής αγωγής κουκλοθέατρο μπορούν να παίζουν: επαγγελματίες κουκλοπαίχτες, η νηπιαγωγός, και τα ίδια τα παιδιά. Τώρα τίθεται το ερώτημα ποιος είναι ο πιο κατάλληλος ο κουκλοπαίχτης στο νηπιαγωγείο.

Νομίζω ότι ανάμεσα στον κουκλοπαίχτη επαγγελματία και στην νηπιαγωγό, υπερτερεί η δεύτερη. Ο πρώτος μπορεί να έχει καλύτερη τεχνική, αλλά πιθανό να του λείπουν βασικές γνώσεις παιδαγωγικής θεωρίας. Οι νηπιαγωγοί βέβαια μπορεί να μην έχουν άρτια τεχνική αλλά ο στόχος τους δεν είναι να παίξουν τέλειο κουκλοθέατρο. Μέσα από την παράσταση τους προσπαθούν κάθε φορά να πετύχουν και άλλους στόχους παιδαγωγικούς, γλωσσικούς, αισθητικούς αλλά και να ψυχαγωγήσουν τα παιδιά της τάξης τους.

Ανάμεσα στα παιδιά και στη νηπιαγωγό, νομίζω ότι δεν υπάρχει ξεκάθαρη απάντηση. Ο ιδανικός κάθε φορά κουκλοπαίχτης καθορίζεται από τους στόχους που έχει θέσει η νηπιαγωγός.

Και οι τρεις παίχτες έχουν την αξία τους και την θέση τους στο νηπιαγωγείο και νομίζω ότι θα πρέπει να μπορούν να αλλάζουν ρόλους τακτικά στον χώρο του νηπιαγωγείου. Ειδικότερα όμως όσον αφορά το παίξιμο των παιδιών πρέπει να λάβουμε υπόψη μας κάποια πράγματα.

Για να μπορέσει το παιδί να εκφραστεί και να παίξει κουκλοθέατρο θα πρέπει να δημιουργηθούν στη τάξη, αλλά και στο παιδί ορισμένοι παράγοντες, οι οποίοι θα το ευνοούν. Αυτοί οι παράγοντες, σύμφωνα με την διάκριση που κάνει η Γενειατάκη- Αρβανιτήδου, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες⁹⁵:

α) Εξωγενείς και αφορούν το κλίμα μέσα στο οποίο εξελίσσεται και πραγματώνεται η παράσταση- παιχνίδι και

β) Ενδογενείς και αφορούν τα ίδια τα παιδιά, συνδέονται με την εξέλιξη της προσωπικότητας- ατομικότητας τους.

α) Εξωγενείς αρχές

Η πρώτη αρχή είναι ότι θα πρέπει να επικρατεί κλίμα ελευθερίας στη τάξη. Τα παιδιά θα πρέπει να συμμετέχουν και να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους για την επιλογή του κειμένου. Καθώς θα πρέπει να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους σε όλη τη διαδικασία προετοιμασίας της παράστασης.

⁹⁵ Γενειατάκη- Αρβανιτίδου, Ε., ό.π., 43-44.

Βέβαια να μην δοθεί ανεξέλεγκτη ελευθερία γιατί κάτι τέτοιο εγκυμονεί κίνδυνους, μιας και το παιδί δεν έχει την κριτική ικανότητα, ώστε να έχει πάντα σωστή κρίση, οπότε εκεί πρέπει να παρεμβαίνει ο εμπυχωτής

Άλλη μία αρχή είναι η *σοβαρότητα*. Το παιχνίδι των παιδιών είναι σοβαρό καθώς και η παράστασή τους. Γι αυτό θα πρέπει και εμείς να λαμβάνουμε σοβαρό το παιχνίδι τους, ώστε να τους δίνουμε θάρρος.

Το κλίμα μέσα στη τάξη, θα πρέπει να είναι ένα κλίμα *χαράς*. Χωρίς χαρά το παιδί δεν μπορεί να εκφραστεί, να δημιουργήσει.

Τέλος για την δημιουργία μιας κουκλοθεατρικής παράστασης θα πρέπει να επικρατεί *τάξη*. Θα πρέπει να υπάρχει μια τάξη στην επιλογή του σεναρίου, στο μοίρασμα των ρόλων, στην επεξεργασία, στην άσκηση και στην παράσταση.

β) Ενδογενείς αρχές

Το παιδί για να μπορέσει να παίξει κουκλοθέατρο θα πρέπει να βρίσκεται σε *συναισθηματική ωριμότητα*. Θα πρέπει να παραμερίσει τον εγωκεντρισμό του για να μπορέσει να συντονιστεί η ομάδα και να δημιουργήσουν μια κουκλοθεατρική παράσταση, που θα αποτελείται από διάλογους και όχι παράλληλους μονολόγους. Βέβαια αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο για το νήπιο, όμως μπορεί να επιτευχθεί ως ένα ικανοποιητικό σημείο.

Επίσης είναι απαραίτητο, τα νήπια να έχουν μια ορισμένη *νοητική ωριμότητα* κυρίως για τις λειτουργίες της αντίληψης, της μνήμης, της κρίσης και της παρατηρητικότητας, το οποίο είναι απαραίτητο για την κατανόηση και επεξεργασία του κειμένου. Καθώς θα πρέπει να είναι ώριμα στο γλωσσικό τους επίπεδο, ώστε να μπορέσουν να αντιληφθούν το έργο.

Ακόμη τα νήπια θα πρέπει να έχουν αποκτήσει μια κάποια *φυσική ωριμότητα*, θα πρέπει να έχουν συντονίσει κάπως τις κινήσεις τους, ώστε να μπορέσουν να χειριστούν ικανοποιητικά την κούκλα.

Τέλος τα νήπια θα πρέπει να έχουν αποκτήσει και αισθητική ωριμότητα, ώστε να μπορέσει να κατασκευάσει κούκλες αισθητικά όμορφες.

Αυτές βέβαια οι αρχές, ούτως ή άλλως είναι καλό να υπάρχουν για την σωστή ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των νηπίων. Αν θέλουμε να βγάζουμε από την εκπαίδευση άτομα με σωματική, ψυχική, συναισθηματική και πνευματική ισορροπία και τελειότητα, τότε από τα χρόνια του νηπιαγωγείου θα πρέπει να βιώνουν αξίες όπως τις παραπάνω.

Το κουκλοθέατρο είναι ένας χώρος ερεθισμάτων για το πνεύμα και το σώμα, για τη σκέψη και τη δράση. Ένας χώρος αρμονίας- στη σκέψη τη βούληση και την πράξη- απαραίτητος για τη σωματική και ψυχική ηρεμία. Ένας χώρος μάθησης για το δάσκαλο και το παιδί⁹⁶.

⁹⁶ Ματθαίου, Σ.- Οκούντα, Ε., ό.π, σελ.16

2.3. Το παιδί και η κούκλα.

Το παιδί, από τις πρώτες στιγμές της ζωής του, έχει σύντροφο του μία κούκλα ή ένα ζωάκι αντικείμενο (προσωποποιημένο), με το οποίο παίζει μαζί της κοιμάται μαζί της τρώει μαζί της. Η κούκλα κερδίζει πάντοτε την καρδιά του παιδιού και γεμίζει ολόκληρη τη ζωή του: στο σχολείο στο σπίτι, παντού. Το παιδί αισθάνεται έντονα την αναπνοή της κούκλας και την ζεστασιά της όταν κοιμάται. Την παρακολουθεί στον ύπνο της και ακούει τους χτύπους της καρδιάς της. Την περιποιείται καθημερινά, της δίνει να φάει να πιει. Το παιδάκι με την κούκλα και με την βοήθεια της νηπιαγωγού δονείται κυριολεκτικό και δέχεται το πρώτο ευεργετικό ξύπνημα του εαυτού του: δέχεται το ξύπνημα του νου του και της καρδιάς του⁹⁷. Γενικά την έχει σχεδόν συνέχεια στο πλάι του. Με την κούκλα αυτή τότε ταυτίζεται, τότε αποστασιοποιείται και η κούκλα γίνεται κάτι άλλο και γενικά είναι ένας μόνιμος σύντροφος των παιδιών.

Σύμφωνα με τον Χρήστο Αναστασόπουλο αυτή η σχέση ταύτισης και αποστασιοποίησης του παιδιού με την κούκλα, είναι καταλυτική για την διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού, αν λάβουμε και υπόψη μας ότι αυτή η σχέση κρατάει, πολλές φορές μέχρι και το όγδοο έτος τις ηλικίας τους. Συγκεκριμένα λέει αν δεχτούμε και την παιδαγωγική θεωρία, που πιστεύει ότι το παιδί διαμορφώνεται σημαντικά σαν προσωπικότητα μέχρι το 5^ο έτος της ηλικίας του, τότε ο ρόλος της κούκλας-αντικειμένου μοιάζει και φαίνεται να είναι βαθιά ριζωμένος μέσα στον παιδικό ψυχισμό⁹⁸.

Πως αιτιολογείται όμως αυτή η ανάγκη του παιδιού; Ο ίδιος δίνει την εξής εξήγηση: Το ύψος ενός φυσιολογικού παιδιού μέχρι την ηλικία των πέντε χρόνων δεν ξεπερνάει 1,10. Όλα όσα περιτριγυρίζουν το παιδί είναι φτιαγμένα, κατασκευασμένα για να καλύπτουν τις ανάγκες με μέσο όρο ύψους 1,75. Μερικές μάλιστα κατασκευές (πολυκατοικίες, μεγάλα φορτηγά) θα μπορούσαν να είχαν κατασκευαστεί από ανθρώπους με μέσο ύψος τα τρία μέτρα⁹⁹.

Αυτά τα μεγέθη προκαλούν φόβο και ανασφάλεια στα παιδιά με αποτέλεσμα, τα παιδιά ή να κλείνονται στον εαυτό τους ή να προσπαθεί να 'χωνέψει' αυτά τα μεγέθη. Σ' αυτό βοηθάνε οι κούκλες. Το βοηθάει να συρρικνώσει τον κόσμο γύρο του για να μπορέσει να τον ανακαλύψει¹⁰⁰.

Γενικότερα, θα λέγαμε, ότι η κούκλα βοηθάει το παιδί να μπει στον κόσμο των μεγάλων. «Από τη στιγμή που το μικρό κοριτσάκι κινήσει την κούκλα του, τη χαϊδέψει, την μαλώσει και την τιμωρήσει για της αταξίες της, το άψυχο πλάσμα έγινε έμψυχός σύντροφος και το μικρό κοριτσάκι υποδύθηκε τον ρόλο της μητέρας, μιμήθηκε το φέρσιμο των μεγάλων προς τα παιδιά», λέει ο ακαδημαϊκός Charles Nodier¹⁰¹.

Η κούκλα αναφέρεται ως έμψυχός σύντροφος. Αυτό είναι γεγονός, το παιδί αισθάνεται την κούκλα σαν κάτι το ζωντανό και γι αυτό άλλωστε της

⁹⁷ Κόφφας, Α., *Δραστηριότητες αισθητικής αγωγής στο νηπιαγωγείο*, ό.π., σελ. 318

⁹⁸ Αναστασόπουλος, Χ., *Για μια νέα θεώρηση πάνω στο κουκλοθέατρο*, Ηράκλειτος, Αθήνα, 1992, σελ. 10.

⁹⁹ ό.π., σελ. 10-11.

¹⁰⁰ Αναστασόπουλος, Χ., *Κουκλοθεατρικά και όχι μόνο*, Αχαϊκές εκδόσεις, Πάτρα, 1991, σελ. 4-5.

¹⁰¹ Γενειατάκη-Αρβανιτίδου, Ε., ό.π., σελ. 16.

φέρεται σαν άνθρωπό και τις προσδίδει ανθρώπινα χαρακτηριστικά, παιδί, μικρό αδερφάκι, γκρινιάρικο, χαρούμενο. «Αυτή η μετενσάρκωσή της κούκλας του επιτρέπει να ταυτίζεται απόλυτά μαζί της, να την αγαπά αλλά και να την μισεί, να χαιρέται με της χαρές της, να λυπάται με τις λύπες, να αγωνιά με τα παθήματα της».¹⁰²

Στη φάση αυτή το παιδί μαγεύεται από την κούκλα και φεύγει μαζί της σε άλλο κόσμο, στον κόσμο των παραμυθιών και του φανταστικού. Το παιδί αισθάνεται μέσα από την κούκλα, την νιώθει και την συμεριζεται, επικοινωνεί μαζί της. Το παιδί έχει ένα ιδιαίτερο διάλογο με την κούκλα. Της κάνει ερωτήσεις και εκείνη του απάντα, την έχει φίλο του. Βέβαια άλλες φορές ασκεί και εξουσία πάνω της. Άλλες παίρνει τρυφερότητα και αγάπη από την κούκλα στον βαθμό και την μορφή που αυτό επιθυμεί, ακόμη και τον ρόλο της μάννας.¹⁰³

Η κούκλα έχει ένα ιδιαίτερο τρόπο να πλησιάζει τα παιδιά, διαφορετικό από τον τρόπο των μεγάλων που πολλές φορές τους χαλάνε τα χατίρια. Οπότε το παιδί με την τάση που έχει να ζωντανεύει τα πάντα και να τους δίνει συνείδηση (στάδιο ανιμισμού), έτσι δίνει ζωή και στην κούκλα και την κάνει σύντροφο του, ειδικά όταν είναι σε μια οικογένεια που δεν υπάρχουν άλλα μικρά παιδιά.

Θα λέγαμε ότι η κούκλα είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για την ομαλή διαμόρφωσή της προσωπικότητας του νηπίου, αφού με την βοήθεια της κούκλας από την μια προβάλλει τον εαυτό του οπότε κάνει μια πρώτη αυτοκριτική, πράγμα που θα το οδηγήσει στην αυτογνωσία και αυτοπεποίθηση και από την άλλη γνωρίζει την πραγματικότητα αβίαστα μέσα από το παιχνίδι του με την κούκλα.

2.4. Συμπέρασμα.

Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι το κουκλοθέατρο μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι άριστο παιδαγωγικό μέσο για τα παιδιά του νηπιαγωγείου. Μάλιστα μπορεί να αποτελέσει παιδαγωγικό μέσο και το ίδιο ως δραστηριότητα, αλλά και μέσα από άλλες δραστηριότητες, π.χ. να είναι μέρος του νοητικού τομέα ή της παιδικής λογοτεχνίας.

Το κουκλοθέατρο μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο στα χέρια των νηπιαγωγών. Γιατί πέρα από το ότι το κουκλοθέατρο βοηθάει στην αγωγή των νηπίων είναι ταυτόχρονα και άριστο μέσο ψυχαγωγίας. Είναι αλήθεια ότι με το κουκλοθέατρο τα παιδιά μπορούν να διασκεδάσουν πολύ και παράλληλα μέσα από την διασκέδαση να αφομοιώσουν μηνύματα που σε άλλη περίπτωση να δυσκολευόντουσαν.

Το θέμα είναι αν οι νηπιαγωγοί έχουν κατανοήσει την σημαντικότητα του κουκλοθεάτρου και σε ποιο βαθμό. Η έρευνα που ακολουθεί αυτό έχει ως

¹⁰² Δαράκη, Π., ό.π, σελ. 16.

¹⁰³ Γιάνναρης, Γ., ό.π, σελ. 42.

σκοπό, δηλαδή να δείξει το αν οι νηπιαγωγοί θεωρούν το κουκλοθέατρο μέσο αγωγής και κατά πόσο οι ίδιες το χρησιμοποιούν στις διδασκαλίες τους.

Β. Εμπειρικό Μέρος

3. Η έρευνα

3.1. Το πρόβλημα της έρευνας.

Από τις μέχρι τώρα θεωρητικές απόψεις, που παρουσιάστηκαν παραπάνω, γίνεται φανερό ότι το κουκλοθέατρο-με όλες του τις εκφάνσεις (από την κατασκευή της κούκλας έως το ανέβασμά μιας παράστασης)- αποτελεί έντονη βιολογική και ψυχολογική ανάγκη του παιδιού και βοηθάει στην ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη των δυνατοτήτων- ικανοτήτων του παιδιού ώστε να γίνει μια ισορροπημένη προσωπικότητα.

Έτσι μας δημιουργήθηκε η απορία να εξετάσουμε κατά ποσό οι νηπιαγωγοί το θεωρούν μέσο αγωγής, αν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για να το εφαρμόσουν και κατά πόσο το εφαρμόζουν, καθώς και τι προσφέρει στην πράξη το κουκλοθέατρο στα παιδιά αλλά και τι πιστεύουν τα παιδιά για το κουκλοθέατρο.

Υστερα από τη έρευνα που έκανα, είδα ότι μάλλον στην χώρα μας δεν έχουν ασχοληθεί αρκετά με το παιδαγωγικό κουκλοθέατρο στο νηπιαγωγείο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη βιβλιογραφία για το παιδαγωγικό κουκλοθέατρο. Υπάρχουν βέβαια κάποια βιβλία, που όμως προσεγγίζουν το θέμα, από την πλευρά της διδακτικής αλλά δεν είναι αρκετή αυτή η προσέγγιση και κυρίως ασχολούνται με την κατασκευή της κούκλας ή περιέχουν κουκλοθεατρικά έργα. Δυστυχώς όμως δεν βρήκα έρευνες που να δείχνουν κατά πόσο το κουκλοθέατρο χρησιμοποιείται στην εκπαίδευση και τις απόψεις των νηπιαγωγών¹⁰⁴.

Οι υποθέσεις αυτής της εργασίας βασίζονται σε θεωρικά δεδομένα που προέκυψαν ύστερα από μελέτη της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, καθώς και μετά από εμπειρικές παρατηρήσεις οι οποίες διαμορφώθηκαν κατά τις επισκέψεις μου σε νηπιαγωγεία στα πλαίσια της πρακτικής μου άσκησης. Άλλωστε σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα του νηπιαγωγείου «το κουκλοθέατρο αποτελεί μια από τις πιο συναρπαστικές δραστηριότητες, με μεγάλη ψυχολογική και παιδαγωγική αξία». Και συνεχίζει «το κουκλοθέατρο

¹⁰⁴ Τα συμπεράσματα αυτά βγήκαν κατά τις παρακολουθήσεις των μαθημάτων του κ. Μαγουλιώτη. Βέβαια έχουν γίνει κάποιες σημαντικές έρευνες για το κουκλοθέατρο όπως από τον κ. Μαγουλιώτη στη διδακτορική του διατριβή *Ίστορία Ελληνικού Κουκλοθεάτρου*, όπου εξετάζει ιστορικά το κουκλοθέατρο. Επίσης είναι και το βιβλίο της **Κοντογιάννη, Α.**, *Κουκλο-θέατρο Σκιών*, εκδ. Άλκηστis, Αθήνα, 1992. Χωρίς βέβαια να απορρίπτουμε τις πιο παλιές αλλά αξιόλογες δουλειές **Γιαννοπούλου, Γ.Α.**, *Το παιδαγωγικό κουκλοθέατρο, η σημασία, τα μέσα, η εφαρμογή του*, εκδ. Δημητράκου, Αθήνα, 1933, **Παϊδούση, Ε.**, *Το κουκλοθέατρο και η ψυχαγωγία του παιδιού*, εκδ. «Ατλαντίς» Πεχλιβανίδη, Αθήνα, χχ και της **Δαράκη, Π.**, *Κουκλοθέατρο*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1992.

ψυχαγωγεί το νήπιο, συμβάλει στην αισθητική του ανάπτυξη, στη διαφύλαξη και προαγωγή της ψυχικής του υγείας, στην καλλιέργεια του προφορικού του λόγου και στην οργάνωση της σκέψης του, καθώς αναπτύσσει την φαντασία και τη δημιουργικότητά του και συμβάλει στην κοινωνική του ανάπτυξη»¹⁰⁵.

3.1.1. Βασικές θέσεις και ερευνητικές υποθέσεις

Βασικές θέσεις και υποθέσεις

1. Κύρια βασική άποψη είναι ότι το κουκλοθέατρο μπορεί να αποτελέσει μέσο αγωγής και μάλιστα όχι μόνο ως δραστηριότητα του αισθητικού τομέα. αλλά μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη όλων των τομέων του νηπιαγωγείου ανάλογα πως θα το χρησιμοποιήσει η νηπιαγωγός.
2. Εκτός του κουκλοθέατρου, σημαντικό μέσο αγωγής μπορεί να αποτελέσει και η κούκλα. Η κούκλα εξαιτίας της ιδιαίτερης σημασίας που αποκτά με το παιδί (το παιδί ταυτίζεται μαζί της, προβάλλει τον εαυτό του μέσα από αυτή, της συμπεριφέρεται όπως οι μεγάλοι σ' αυτό), μπορεί να συντελέσει στην επιτυχία διδακτικών σκοπών, που η νηπιαγωγός ίσως να δυσκολευόταν να τους πετύχει χωρίς την βοήθεια της κούκλας.
3. Η κούκλα αποτελεί μέσο αγωγής αλλά όχι μόνο κατά την διάρκεια του παιχνιδιού της κούκλας αλλά και με τη κατασκευή της. Η κατασκευή της κούκλας από πολλές απόψεις είναι μια διαδικασία που συμβάλει στην ανάπτυξη του παιδιού: απαιτεί την προσοχή του, οξύνει την αντίληψη του, εξάπτει την φαντασία του, προάγει τη λεπτή του κινητικότητα, αναπτύσσει την ευελιξία της σκέψης του, βελτιώνει τη σχέση του σώματος του, το εξοικειώνει με τα υλικά και τα χρώματα, δίνει νέες διαστάσεις στα αντικείμενα και βελτιώνει την αισθητική του¹⁰⁶.

3.1.2. Η μέθοδος, το δείγμα και η διεξαγωγή της έρευνας.

Η Μέθοδος

Μέσα στα πλαίσια της εργασίας μου, έκανα μία έρευνα σχετικά με τις απόψεις νηπιαγωγών για το κουκλοθέατρο, θέλοντας κυρίως να διερευνήσω αν και κατά πόσο το θεωρούν παιδαγωγικό εργαλείο.

¹⁰⁵ ΥΠΕΠΘ και ΠΙ, Βιβλίο δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο, βιβλίο νηπιαγωγού, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 1994, σελ. 154.

¹⁰⁶ Ματθαίου, Σεβαστή- Οικούντα, Ελευθερία, Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1996, σελ. 15.

Έτσι σχεδιάστηκε και δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με την βοήθεια του οποίου επιδιώξαμε να απαντηθούν οι ερευνητικές μας υποθέσεις.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 41 ερωτήσεις κυρίως ημί-κλειστού τύπου, εκτός από τις ερωτήσεις 3, 11 και 17 όπου χρειαζόμασταν οι νηπιαγωγοί να εκφράσουν πιο ελεύθερα τις απόψεις τους. Οι ερωτήσεις μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις κατηγορίες.

- Η πρώτη κατηγορία αποτελείται από την 6 μέχρι την 11 αλλά και την 26, όπου ερωτώνται οι νηπιαγωγοί για το αν θεωρούν το κουκλοθέατρο παιδαγωγικό μέσο και κατά πόσο οι ίδιες το χρησιμοποιούν. Από την 13 μέχρι την 19 ερώτηση, καθώς και την 23 με την 25, είναι κάποιες ερωτήσεις που σχετίζονται με τα νήπια και το κουκλοθέατρο. Αλλά γενικά από 6 μέχρι και την 26 είναι η κατηγορία που σχετίζεται με το κουκλοθέατρο.

- Η δεύτερη κατηγορία είναι από την ερώτηση 27 μέχρι την 32 όπου οι νηπιαγωγοί καλούνται να απαντήσουν αν θεωρούν την κούκλα παιδαγωγικό μέσο.

- Η τρίτη κατηγορία είναι από 33 ως 36 που αναφέρεται στην κατασκευή της κούκλας και κατά πόσο την θεωρούν σημαντική οι νηπιαγωγοί.

- Υπάρχει και μια κατηγορία γενικών ερωτήσεων. Από την 1 ως 5 είναι μερικές ερωτήσεις που μας δίνουν κάποιά στοιχεία για τις νηπιαγωγούς και από την 37 έως την 41 υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις που αναφέρονται στις ιστορίες που παρακολουθούν τα νήπια και στους κουκλοήρωες που προτιμούν.

Χρόνος και δείγμα έρευνας.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου έως τέλος Μαρτίου του έτους 1999, σε 16 νηπιαγωγεία του Βόλου. Δεν αποτελεί βέβαια αντιπροσωπευτικό δείγμα σύμφωνα με τους κανόνες της στατιστικής, μας δίνει όμως την δυνατότητα να κάνουμε κάποιες διαπιστώσεις οι οποίες δεν να μπορούν να γενικευτούν άλλα να σχολιασθούν με κάποιο σκεπτικισμό.

Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τις νηπιαγωγούς στο χώρο του νηπιαγωγείου. Τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου έκαναν ατομικά οι νηπιαγωγοί μετά από δικές μου οδηγίες.

Ο αριθμός των νηπιαγωγών καθορίστηκε με βάση τις αντικειμενικές δυνατότητες και δυσκολίες. Θα έπρεπε να ήταν μικρός γιατί δεν θα υπήρχε η δυνατότητα επεξεργασίας ενός μεγάλου ερωτηματολογίου σε μεγάλο δείγμα. Εξάλλου όπως προαναφέρθηκε η έρευνα δεν είναι ποσοτική και θέλαμε να πάρουμε ενδεικτικά δεδομένα και αυτή την δυνατότητα μας την έδινε ένας μικρός αριθμός νηπιαγωγών.

Επιλέχθηκαν τα νηπιαγωγεία εκείνα που το πανεπιστήμιο μας συνεργάζεται μαζί τους. Βέβαια υπήρξαν και κάποιες νηπιαγωγοί που έδειξαν απροθυμία να συνεργαστούν και να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο. Οι διαμαρτυρίες εστιάστηκαν κυρίως στο γεγονός ότι οι φοιτήτριες συνέχεια τους ζητούν πληροφορίες και τους απασχολούν με ερωτηματολόγια ή ότι το ερωτηματολόγιο είναι πολύ μεγάλο και θα τους πάρει πολύ ώρα, χωρίς βέβαια

να δούνε ότι το ερωτηματολόγιο ήταν με ερωτήσεις ημί-κλειστού τύπου. Μάλιστα υπήρξε και μια περίπτωση νηπιαγωγού που αρνήθηκε να το απαντήσει χωρίς καν να της εξηγήσω περί τίνος πρόκειται.

Βέβαια υπήρξαν και νηπιαγωγοί που το συμπλήρωσαν με πολύ μεγάλη προθυμία και μάλιστα συζήτησαν μαζί μου τις απόψεις τους γύρω από το κουκλοθέατρο εκτενώς.

3.2. Τα αποτελέσματα της έρευνας

3.2.1. Παρουσίαση - επεξεργασία ερωτηματολογίου (βλ. παράρτημα).

Οι παρακάτω πίνακες δίνουν κάποια στοιχεία για τις νηπιαγωγούς, όπως το αν εργάζονται, που εργάζονται, πόσα χρόνια υπηρεσίας έχουν, αν έχουν διδαχτεί κουκλοθέατρο και που το διδάχτηκαν.

Η πρώτη ερώτηση αναφερόταν στο αν εργάζονται και όλες απάντησαν θετικά.

Πίνακας 1
Εργάζονται;
(ερώτησή 1)

Πόσες εργάζονται	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Ναι	16	100
2 Όχι	-	-
Σύνολο	16	100

Πίνακας 2
Που εργάζονται
(ερώτησή 2)

Τύπος	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Σε ιδιωτικό Νηπιαγωγείο	-	-
2 Σε « « Παιδικό σταθμό	-	-
3 Σε δημόσιο Νηπιαγωγείο	13	81,25
4 Σε « «Παιδικό σταθμό	3	18,75
Σύνολο	16	100

Πίνακας 3
Χρόνια Υπηρεσίας
(ερώτηση 3)

Χρόνια Υπηρεσία		Συχνότητες	
		Απόλυτες f	Σχετικές %
1	1-5	2	13,3
2	6-10	-	-
3	11-15	2	13,3
4	16-20	6	40,0
5	21-25	4	26,6
6	26-30	1	6,6
Σύνολο		15	100

Πίνακας 4
Αν έχουν διδαχτεί κουκλοθέατρο
(ερώτησή 4)

Αν έχουν διδαχτεί κουκλοθέατρο	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Ναι	10	62,5
2 Όχι	6	37,5
Σύνολο	16	100

Πίνακας 5
Που το έχουν διδαχτεί
(ερώτησή 5)

Επιλεγόμενοι παράγοντες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Στο πανεπιστήμιο	7	43,75
2 Κατά την εξομοίωση	1	6,25
3 Σε σεμινάρια	6	37,5
4 Αλλού	1	6,25

3.2.2. Οι απόψεις των νηπιαγωγών για το αν θεωρούν το κουκλοθέατρο παιδαγωγικό μέσο.

Σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο αλλά και ύστερα από προσωπική συζήτηση με τους νηπιαγωγούς, βγαίνει το συμπέρασμά ότι όλες οι νηπιαγωγοί το θεωρούν παιδαγωγικό εργαλείο και μάλιστα αυτό το υποστήριξαν πάρα πολύ θερμά (ερώτησή 6).

Το επόμενο βήμα ήταν να δούμε τι είναι αυτό το οποίο συμβάλει περισσότερο στο κουκλοθέατρο και σε ποιους τομείς πιστεύουν ότι μπορούμε

να το εφαρμόζουμε. Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των νηπιαγωγών πιστεύει ότι αυτό το οποίο συμβάλει περισσότερο στο κουκλοθέατρο (πίνακας 6) είναι τα μηνύματα της παράστασης (93,75%) και μετά ακολουθούν το παίξιμο της κούκλας (62,5%), η κατασκευή της κούκλας (37,5%) και η διασκέδαση (6,25%).

Πίνακας 6
Τι είναι αυτό που συμβάλει περισσότερο στο κουκλοθέατρο
(ερώτησή 7)

Επιλεγόμενοι παράγοντες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Η κατασκευή της κούκλας	6	37,5
2 Το παίξιμο της κούκλας	10	62,5
3 Τα μηνύματα της παράστασης	15	93,75
4 Η διασκέδαση/ χαρά	1	6,25

Στην ερώτηση 8 που αναφέρεται σε ποιούς τομείς ανάπτυξης βοηθάει το κουκλοθέατρο (πίνακας 7), η πλειοψηφία των νηπιαγωγών πιστεύει ότι κυρίως στην γλωσσική καλλιέργεια βοηθάει (93,75%) και ακολουθούν η κοινωνικοποίηση (81,25%), η ηθικό-συναισθηματική καλλιέργεια (75%), η αισθητική ανάπτυξη με την γνωστική καλλιέργεια (50%) και τέλος η κινητική ανάπτυξη (31,25%).

Πίνακας 7
Σε ποιούς τομείς βοηθάει το κουκλοθέατρο
(ερώτησή 8)

Επιλεγόμενοι παράγοντες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Αισθητική ανάπτυξη	8	50
2 Γλωσσική ανάπτυξη	15	93,75
3 Γνωστική καλλιέργεια	8	50
4 Κοινωνικοποίηση	13	81,25
5 Ηθικό- συναισθηματική καλλιέργεια	12	75
6 Κινητική ανάπτυξη	5	31,25

Βέβαια η θεωρία απέχει πολύ από την πράξη, όποτε στην ερώτηση αν το χρησιμοποιούν αυτούσιο κατά τις διδασκαλίες τους το 62,5% μας απάντησέ θετικά ενώ αρνητικά το 37,5% (πίνακας 8), το οποίο νομίζω ότι είναι αρκετά μεγάλο ποσοστό.

Πίνακας 8
 Αν το χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο αυτούσιο κατά τις διδασκαλίες
 (ερώτησή 9)

Πόσες το χρησιμοποιούν	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Ναι	10	62,5
2 Όχι	6	37,5
Σύνολο	16	100

Στην ερώτηση 10 αν το χρησιμοποιούν σε άλλες δραστηριότητες (πίνακας 9) οι περισσότερες μας απάντησαν ότι το χρησιμοποιούν (75%), ενώ υπάρχει και ένα ποσοστό που δεν το χρησιμοποιούν (25%)

Πίνακας 9
 Αν το χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο σε άλλες δραστηριότητες
 (ερώτησή 10)

Πόσες το χρησιμοποιούν	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Ναι	12	75
2 Όχι	4	25
Σύνολο	16	100

Με την ερώτηση 11 θέλαμε να δούμε σε ποιες δραστηριότητες χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο οι ίδιες οι νηπιαγωγοί. Αυτή η ερώτηση ήταν πολλαπλής επιλογής και αναφέρθηκαν όλες οι δραστηριότητες του νηπιαγωγείου (πίνακας 10). Οι περισσότερες νηπιαγωγοί απάντησαν ότι το χρησιμοποιούν στη γλώσσα και στο νοητικός (25%), έπειτα στη δραματοποίηση και στις δεξιότητες (18,75%), στο θεατρικό παιχνίδι (12,5%). Για τη λογοτεχνία, το ψυχοκινητικός και τον ηθικοσυναισθηματικό, τους τομείς αγωγής υγείας, διατροφής έχουμε μικρό ποσοστό (6,25%). Υπήρξε και μια άποψη που έλεγε ότι το εφαρμόζει σε όλους τους τομείς ανάλογα με το τι θέλει να πετύχει, το ποσοστό και αυτής της άποψης ήταν χαμηλό (6,25%)..

Πίνακας 10
Σε ποιές δραστηριότητες το χρησιμοποιούν
 (ερώτησή 11)

Επιλεγόμενοι τομείς	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Νοητικό τομέα	4	25
2 Γλωσσική ανάπτυξη	4	25
3 Δεξιότητες	3	18,75
4 Ηθικό- συναισθηματικό τομέα	1	6,25
5 Ψυχοκινητικό τομέα	1	6,25
6 Θεατρικό παιχνίδι	2	12,5
7 Δραματοποίηση	3	18,75
8 Παιδική λογοτεχνία	1	6,25
9 Τομείς αγωγής υγείας, διατροφής	1	6,25
10 Σε όλους τους τομείς	1	6,25

Στην ερώτηση 26: 'Τι πιστεύεται ότι το κουκλοθέατρο προσφέρει στο νήπιο', λάβαμε τις εξής απαντήσεις: οι νηπιαγωγοί στην πλειονότητα τους απάντησαν ότι το κουκλοθέατρο προσφέρει ψυχαγωγία (87,5%), ενώ λιγότερες πιστεύουν ότι προσφέρει αγωγή (62,5%) και αυτοέκφραση (62,5%). Σε μικρότερο ποσοστό συναντάμε ακόμη την απόκτηση γνώσεων (50%) και τέλος τη θεατρική έκφραση (43,75%). Βλέπουμε ότι υπάρχει μια σύγχυση γύρω από το κουκλοθέατρο και ενώ σε προηγούμενη ερώτησή όλες αποδέχτηκαν ότι το κουκλοθέατρο είναι μέσο αγωγής, τώρα μόνο το 62,5% θεωρεί ότι το κουκλοθέατρο προσφέρει αγωγή.

Πίνακας 11
Τι κυρίως προσφέρει το κουκλοθέατρο στο νήπιο
 (ερώτησή 26)

Επιλεγόμενοι τομείς	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Αγωγή	10	62,5
2 Ψυχαγωγία	14	87,5
3 Αυτοέκφραση	10	62,5
4 Θεατρική έκφραση	7	43,75
5 Απόκτηση γνώσεων	8	50

3.2.3. Απόψεις των νηπιαγωγών γύρω από το θέμα κούκλα και αγωγή.

Από την έρευνα προκύπτει ότι και η κούκλα μπορεί να αποτελέσει μέσο αγωγής. Όλες οι νηπιαγωγοί απάντησαν θετικά στην ερώτηση (ερώτηση 27) αν η κούκλα λειτουργεί ως μέσο αγωγής, η κάθε μια για διαφορετικούς λόγους. Έτσι όπως προκύπτει από τον πίνακα 12, οι περισσότερες νηπιαγωγοί απάντησαν ότι το παιδί κυρίως αυτοεκφράζεται μέσα από την κούκλα (75%), ότι το διασκεδάζει (68,75%), ότι το εμψυχώνει και το βοηθάει στην επικοινωνία του με τα άλλα παιδιά (50%), ότι βοηθάει στην καλύτερη επικοινωνία νηπίου νηπιαγωγού (43,75%) και τέλος ότι βοηθάει στην διάγνωση προβληματικών καταστάσεων (37,5%).

Πίνακας 12
Γιατί το θεωρούν μέσο αγωγής
(ερώτηση 28)

Επιλεγόμενοι παραγοντες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Εμψυχώνει το παιδί	8	50
2 Το διασκεδάζει	11	68,75
3 Αυτοεκφράζεται μέσα από την κούκλα	12	75
4 Βοηθάει στην επικοινωνία νηπίου- νηπιαγωγού	7	43,75
5 Βοηθάει στη διάγνωση προβληματικών καταστάσεων	6	37,5
6 Βοηθάει στην επικοινωνία με άλλα παιδιά	8	50

Η επόμενη ερώτηση (ερώτηση 29) έγινε με αφορμή την κούκλα, η οποία φαινομενικά δεν έχει σχέση με την αγωγή, αλλά αιτιολογεί κατά κάποιον τρόπο τη σχέση του νηπίου με την κούκλα. Η ερώτηση είναι αν πιστεύουν ότι το νήπιο ταυτίζεται με την κούκλα (πίνακας 13). Το 93,75% απάντησε θετικά ενώ ένα 6,25% απάντησε αρνητικά.

Πίνακας 13
Υπάρχει ταύτιση του νηπίου με την κούκλα
(ερώτησή 29)

	Συχνότητες	
	Απόλυτές f	Σχετικές %
1 Ναι	15	93,75
2 Όχι	1	6,25
Σύνολο	16	100

Η ερώτηση που ακολουθεί αφορά τις νηπιαγωγούς που πιστεύουν ότι υπάρχει ταύτιση του νηπίου με την κούκλα και τι ρωτάει σε ποίους παράγοντες το αποδίδουν αυτό (πίνακας 14). Όλες απάντησαν στο ότι το παιδί μπορεί και

μιλάει πιο εύκολα μέσα από την κούκλα, αυτό του δίνει την ευχέρεια να ταυτίζεται μαζί της και να λέει κάποια πράγματα πιο εύκολα από τη θέση της κούκλας. Οι άλλες απαντήσεις είναι ότι του είναι πιο εύκολο να εξωτερικευτεί μέσω μιας άψυχης κούκλας (68,75%), ότι η κούκλα ανταποκρίνεται στην παιδικότητά του (50%) και ότι την αισθάνεται πολύ οικεία και γι' αυτό ταυτίζεται μαζί της (37,5).

Πίνακας 14
Σε ποιούς παράγοντες αποδίδουν την ταύτιση
(ερώτησή 30)

Επιλεγόμενοι Παράγοντες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Του είναι πιο εύκολο να εξωτερικευτεί μέσα από μια κούκλα	11	68,75
2 Την αισθάνεται πολύ οικεία	6	37,5
3 Ανταποκρίνεται στην Παιδικότητά του	8	50
4 Μιλάει πιο εύκολά μέσω της κούκλας	16	100

3.2.4. Απόψεις των νηπιαγωγών γύρω από την κατασκευή της κούκλας

Οι νηπιαγωγοί ρωτήθηκαν αν πιστεύουν ότι η κατασκευή της κούκλας βοηθάει στην καλλιέργεια κάποιων ικανοτήτων- δεξιοτήτων (ερώτηση 31). Όλες απάντησά θετικά ότι η κατασκευή της κούκλας βοηθάει πάρα πολύ στην καλλιέργεια ικανοτήτων-δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο.

Στη συνέχεια ερωτήθηκαν (ερώτηση 32) σε ποιές ικανότητες-δεξιότητες κατά την γνώμη τους βοηθάει. Οι περισσότερες απάντησαν των αισθητικών (81,25%), μετά των κινητικών (68,75%), των γλωσσικών (62,5%), των γνωστικών (50%), των κοινωνικών (43,75%) και τέλος των ηθικών-συναισθηματικών (37,5%).

Πίνακας 15
 Σε ποιες δεξιότητες-ικανότητες βοηθάει η κατασκευή της κούκλας
 (ερώτησή 32)

Επιλεγόμενες ικανότητες- δεξιότητες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Κινητικών	11	68,75
2 Αισθητικών	13	81,25
3 Γλωσσικών	10	62,5
4 Γνωστικών	8	50
5 Κοινωνικών	7	43,75
6 Ηθικό-συναισθηματικών	6	37,5

Οι παρακάτω πίνακες θα αναφερθούν σε κάποιες ερωτήσεις που έχουν σχέση πάλι με την κατασκευή της κούκλας αλλά από την άποψη του τι ζητάνε οι νηπιαγωγοί να πετύχουν από την κατασκευή κούκλων από το νήπιο. Η πρώτη ερώτηση είναι αν τους ενδιαφέρει, κατά την κατασκευή, όμορφες-τελειοποιημένες κούκλες. Οι περισσότερες απάντησαν αρνητικά (81,25%), δύο απάντησαν Όχι μόνο (12,5%) και μία απάντησε θετικά (6,25%).

Πίνακας 16
 Κατά την κατασκευή κούκλων σας ενδιαφέρει η κατασκευή όμορφων-τελειοποιημένων
 κούκλων
 (ερώτησή 33)

Αν τους ενδιαφέρει η Κατασκευή όμορφων κούκλων	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Ναι	1	6,25
2 Όχι	13	81,25
3 Όχι μόνο	2	12,5
Σύνολο	16	100

Η επόμενη ερώτηση ήταν τι άλλο τους ενδιαφέρει αν όχι η κατασκευή όμορφων-τελειοποιημένων κούκλων (πίνακας 17). Οι περισσότερες απάντησαν η καλλιέργεια της φαντασίας (87,5%), η αμέσως επόμενη απάντηση είναι ότι τους ενδιαφέρει η προσωπική έκφραση των νηπίων (75%), μετά η ψυχαγωγία (68,75%), η καλλιέργεια λεπτής κινητικότητας (62,25%) και τέλος η συμμετοχή (6,25%).

Πίνακας 17
Τι τους ενδιαφέρει
 (ερώτησή 34)

Επιλεγόμενοι παράγοντες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Καλλιέργεια λεπτής κινητικότητας	10	62,5
2 Ψυχαγωγία	11	68,75
3 Καλλιέργεια φαντασίας	14	87,5
4 Έκφραση	12	75
5 Συμμετοχή	1	6,25

Έπειτα τους ρωτήσαμε αν πρέπει να επεμβαίνουμε στα έργα των νηπίων, όταν π.χ τα μέλη του σώματος δεν είναι σωστά τοποθετημένα (πίνακας 18). Σ' αυτήν την ερώτηση οι περισσότερες απάντησαν ότι πρέπει να επεμβαίνουμε (87,5%) και μόνο δύο απάντησαν αρνητικά (12,5%).

Πίνακας 18
Αν πρέπει να επεμβαίνουν στα έργα των νηπίων
 (ερώτησή 35)

Αν πρέπει να επεμβαίνουν στα έργα των νηπίων	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Ναι	14	87,5
2 Όχι	2	12,5
Σύνολο	16	100

Οπότε μετά ερωτήθηκαν αυτές οι νηπιαγωγοί που απάντησαν θετικά στην προηγούμενη ερώτηση πως πρέπει να επεμβαίνουμε στα έργα των νηπίων (πίνακας 19). Σχετικά με αυτή την ερώτηση οι μισές νηπιαγωγοί απάντησαν ότι πρέπει να επεμβαίνουμε τοποθετώντας π.χ. σωστά τα μέλη του σώματος (50%), κάποιες απάντησαν ότι πρέπει να επεμβαίνουμε μόνο αν μας το ζητήσουν τα νήπια (25%). Άλλες νηπιαγωγοί είπαν ότι πρέπει πρώτα να το συζητάμε με το νήπιο ώστε μόνο του να καταλαβαίνει το λάθος που έκανε και να το διορθώνει (18,75%). Επίσης υπάρχουν κάποιες άλλες οι οποίες πιστεύουν ότι πρέπει να επεμβαίνουμε στην κατασκευή λέγοντας του να εμπλουτίσει το έργο του (6,25%) και κάποιες που πιστεύουν ότι πρέπει να επεμβαίνουμε λέγοντας αν είναι ωραίο ή άσχημο αυτό που έχει φτιάξει το νήπιο (6,25%).

Πίνακας 19
Πώς πρέπει να επεμβαίνουμε
 (ερώτησή 36)

Τρόποι με τους οποίους πρέπει να επεμβαίνουμε	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Λέγοντάς αν είναι ωραίο ή άσχημο	1	6,25
2 Τοποθετώντας π.χ σωστά τα μέλη του σώματος	8	50
3 Επεμβαίνουμε μόνο εφόσον μας το ζητήσουν	4	25
4 Με Παρατήρησή ώστε να διαγνώσουν το λάθος	3	18,75
5 Επέμβαση για να πλουτίσουν το έργο τους	1	6,25

3.2.5. Απόψεις και μαρτυρίες των νηπιαγωγών γύρω από την σχέση των νηπίων με το κουκλοθέατρο.

Στην συνέχεια θα παρουσιάσουμε τα δεδομένα που έχουν σχέση με τις απόψεις και αντιδράσεις των νηπίων γύρω από το κουκλοθέατρο, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενα των νηπιαγωγών. Συγκεκριμένα οι νηπιαγωγοί ερωτήθηκαν (ερώτηση 12) αν υπάρχει μόνιμη γωνία κουκλοθέατρου στο νηπιαγωγείο και το 87,5 απάντησε θετικά ενώ το 18,75 απάντησε αρνητικά. Η ερώτηση αυτή έγινε γιατί θέλαμε να μάθουμε κατά πόσο τα νήπια πηγαίνουν στη γωνία κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες. Σ' αυτή μας την ερώτηση, δηλαδή αν τα νήπια πηγαίνουν στη γωνία του κουκλοθέατρου (πίνακας 20), μας απάντησαν οι περισσότερες θετικά (81,25%) και αρνητικά μόνο τρεις (18,75%).

Πίνακας 20
Αν τα νήπια πηγαίνουν στη γωνία του κουκλοθέατρου
 (ερώτησή 13)

Αν τα νήπια πηγαίνουν στη γωνία του κουκλοθέατρου	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Ναι	13	81,25
2 Όχι	3	18,75
Σύνολο	16	100

Η επόμενη ερώτηση αναφερόταν στο πότε τα νήπια εκφράζουν την επιθυμία να παίξουν κουκλοθέατρο (πίνακας 21). Οι περισσότερες μας απάντησαν ότι νήπια εκφράζουν την επιθυμία να παίξουν κουκλοθέατρο μετά από μια δική τους κουκλοθεατρική παράσταση (56,25%), έπειτα μετά από μια αφήγηση παραμυθιού (43,75%), Μετά από μια τυχαία κατασκευή κούκλας (25%), ύστερα από μια ανανέωση των κούκλων και στις ελεύθερες

δραστηριότητες (12,5%) και τέλος υπήρχε και η απάντηση ότι τα νήπια μπορεί να εκφράσουν την επιθυμία να παίξουν κουκλοθέατρο οποιαδήποτε στιγμή (6,25%).

Πίνακας 21
Πότε τα νήπια εκφράζουν την επιθυμία να παίξουν κουκλοθέατρο
(ερώτησή 15)

Πότε τα νήπια εκφράζουν την επιθυμία να παίξουν κουκλοθέατρο	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Μετά από αφήγηση ενός παραμυθιού ή ιστορίας	7	43,75
2 Μετά από τυχαία κατασκευή κούκλας	4	25
3 Μετά από κουκλοθεατρική δική σας παράσταση	9	56,25
4 Μετά από ανανέωση κούκλων	2	12,5
5 Στις ελεύθερες δραστηριότητες	2	12,5
6 Οποιαδήποτε στιγμή	1	6,25

Στη συνέχεια οι νηπιαγωγοί ρωτήθηκαν και για το ποια παιδιά παίζουν περισσότερο κουκλοθέατρο, τα αγόρια ή τα κορίτσια ή και τα δύο το ίδιο (πίνακας 22). Αρκετές νηπιαγωγοί απάντησάν ότι αγόρια και κορίτσια πηγαίνουν στη γωνία του κουκλοθεάτρου το ίδιο (43,75) και εξίσου αρκετές δήλωσαν ότι τα κορίτσια παίζουν περισσότερο (43,75%) ενώ δύο μόνο απάντησάν ότι τα αγόρια παίζουν περισσότερο (12,5%).

Πίνακας 22
Ποία νήπια πηγαίνουν περισσότερο στη γωνία του κουκλοθεάτρου
(ερώτησή 16)

	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Κορίτσια	7	43,75
2 Αγόρια	2	12,5
3 Και τα δύο	7	43,75
Σύνολο	16	100

Στην ανοιχτή ερώτηση 17 τους ρωτήσαμε που πιστεύουν ότι οφείλεται το γεγονός ότι πηγαίνουν στη γωνία του κουκλοθεάτρου περισσότερο τα αγόρια ή τα κορίτσια, λίγες ήταν οι νηπιαγωγοί που μας έδωσαν κάποια απάντηση. Οι δύο νηπιαγωγοί που είχαν υποστηρίξει στην προηγούμενη ερώτηση ότι περισσότερο στη γωνία του κουκλοθεάτρου πηγαίνουν τα αγόρια, το βάσιαν στο γεγονός ότι τα κορίτσια συνήθως πηγαίνουν στο κουκλόσπιτο. Δύο άλλες νηπιαγωγοί μας είπαν ότι περισσότερο πηγαίνουν τα κορίτσια γιατί

έχουν μεγαλύτερη επαφή με την κούκλα και άλλη μια γιατί τα κορίτσια εκφράζονται πιο εύκολα.

Έπειτα ασχοληθήκαμε με το αν και κατά ποσό τα νήπια ευχαριστιούνται όταν οι νηπιαγωγοί παίζουν κουκλοθέατρο (ερώτησή 23) και όλες απάντησαν ότι τα νήπια ευχαριστιούνται και σύμφωνα με την επόμενη ερώτηση που τους ρωτούσε πόσο τα νήπια ευχαριστιούνται μας απάντησαν πάρα πολύ (ερώτηση 24), έκτος από μια νηπιαγωγό που μας είπε ότι όταν τα νήπια παρακολουθούν δική της κουκλοθεατρική παράσταση ευχαριστιούνται αρκετά.

Η αμέσως ακόλουθη ερώτηση (ερώτηση 25) αναφερόταν στους τυχόν λόγους που εμποδίζουν την ικανοποίηση των νηπίων όταν βλέπουν κουκλοθέατρο (πίνακας 23). Οι περισσότερες μας απάντησαν ότι φταίει το περιεχόμενο της ιστορίας (50%) ή η κούρασή των νηπίων (18,75%) ή ακόμα μπορεί να φταίει ο τρόπος παιζίματος (12,5%) ή οι κούκλες (όταν δεν τους αρέσουν) (12,5%) και πολύ λιγότερο ο χώρος (6,25%).

Πίνακας 23

Τι εμποδίζει την ικανοποίηση των νηπίων κατά την παρακολούθηση κουκλοθεάτρου (ερώτησή 25)

Επιλεγόμενοι παράγοντες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Η κούρασή τους	3	18,75
2 Οι κούκλες (όταν δεν τους αρέσουν)	2	12,5
3 Ο χώρος	1	6,25
4 Το περιεχόμενο	8	50
5 Ο τρόπος παιζίματος	2	12,5

Οι επόμενες ερωτήσεις αναφέρονταν στο περιεχόμενο των ιστοριών και στις κούκλες που προτιμούν τα νήπια.

Ειδικότερα οι νηπιαγωγοί ρωτήθηκαν αν στα νήπια τους αρέσει να βλέπουν παραστάσεις με οποιοδήποτε περιεχόμενο (πίνακας 24). Οι περισσότερες απάντησαν θετικά (68,75%) και οι υπόλοιπες αρνητικά (31,25%).

Πίνακας 24

Αν αρέσουν στα νήπια ιστορίες με οποιοδήποτε περιεχόμενο (ερώτησή 37)

Αν αρέσουν στα νήπια όλες οι ιστορίες του κουκλοθεάτρου	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Ναι	11	68,75
2 Όχι	5	31,25

Σύνολο	16	100
--------	----	-----

Ακόλουθο βήμα ήταν να ερωτηθούν τι ιστορίες προτιμούν τα νήπια να βλέπουν (πίνακας 25). Από τις δώδεκα νηπιαγωγούς που μας απάντησαν, το 25% είπε ότι τα νήπια προτιμούν να βλέπουν ιστορίες φανταστικές, το 16,6% ιστορίες διδακτικές, το 41,6% Ιστορίες από γνωστά παραμύθια και 16,6% γεγονότα από την Τ.Β.

Πίνακας 25
Τι ιστορίες προτιμούν να βλέπουν
(ερώτησή 38)

Επιλεγόμενες ιστορίες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Φανταστικές	3	25
2 Διδακτικές	2	16,6
3 Αληθινά γεγονότα	-	-
4 Γεγονότα από την Τ.Β	2	16,6
5 Ιστορίες από γνωστά παραμύθια	5	41,6

Μετά τους ρωτήσαμε τι ιστορίες προτιμούν να παίζουν τα νήπια (πίνακας 26). Οι περισσότερες νηπιαγωγοί μας απάντησαν ότι προτιμούν τα νήπια να παίζουν ιστορίες από γνωστά παραμύθια και αυτοσχεδιασμούς (81,25%), έπειτα οι μισές μας απάντησαν ιστορίες από καθημερινά γεγονότα (50%), φανταστικές ιστορίες (37,5%), γεγονότα από την Τ.Β (31,25%) και τέλος διδακτικές ιστορίες (6,25%).

Πίνακας 26
Τι ιστορίες προτιμούν να παίζουν
(ερώτησή 39)

Επιλεγόμενες ιστορίες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Φανταστικές	6	37,5
2 Διδακτικές	1	6,25
3 Αληθινά γεγονότα	8	50
4 Γεγονότα από την Τ.Β	5	31,25
5 Ιστορίες από γνωστά παραμύθια	13	81,25
6 Αυτοσχεδιασμούς	13	81,25

Στη συνέχεια τις ρωτήσαμε με ποιους κουκλοήρωες προτιμούν τα νήπια να παίζουν. Μας απάντησαν ότι στα παιδιά αρέσει να παίζουν κουκλοθέατρο, περισσότερο με κουκλοήρωες ζώα και (87,5%), και μετά με πουλιά και

φανταστικά πρόσωπα (25%), και τέλος με έντομα και με άψυχα αντικείμενα (12,5%).

Πίνακας 27
Τι κουκλοήρωες προτιμούν να παίζουν
 (ερώτησή 40)

Επιλεγόμενες ιστορίες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Έντομα	2	12,5
2 Ζώα	14	87,5
3 Πουλιά	4	25
4 Ανθρώπους	14	87,5
5 Άψυχα αντικείμενα	2	12,5
6 Φανταστικά πρόσωπα	4	25

Η τελευταία ερώτηση που τις κάναμε ήταν τι κούκλες προτιμούν τα νήπια για να παίζουν κουκλοθέατρο (πίνακας 28). Οι περισσότερες μας απάντησαν ότι προτιμούν περισσότερο αυτές που φτιάχνουν τα ίδια (87,5%), μετά του εμπορίου (διευκρινίζοντας μια νηπιαγωγός όχι αυτές του εμπορίου που δίνει το Υπουργείο) (81,25%) και τέλος τις αυτοσχέδιες των νηπιαγωγών (37,5).

Πίνακας 28
Τι κούκλες προτιμούν
 (ερώτησή 41)

Επιλεγόμενες ιστορίες	Συχνότητες	
	Απόλυτες f	Σχετικές %
1 Του εμπορίου	13	81,25
2 Αυτοσχέδιες των νηπίων	14	87,5
3 Αυτοσχέδιες των νηπιαγωγών	6	37,5

3.3. Γενική επισκόπηση και σχολιασμό των αποτελεσμάτων.

Όπως προκύπτει από το θεωρητικό μέρος της εργασίας αυτής αλλά και από το ερευνητικό μέρος, έγινε φανερό ότι το κουκλοθέατρο αποτελεί πολύ σημαντικό μέσο αγωγής, γιατί όπως τονίζει και το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα, συμβάλλει στην ολόπλευρή και ομαλή ανάπτυξη των νηπίων.

Παρακάτω θα παρουσιαστούν τα σημαντικότερα αποτελέσματα με σχολιασμό κάποιων σημείων. Κάποια από αυτά που θα παρουσιαστούν δεν προκύπτουν από τα ερευνητικά μου δεδομένα αλλά προέρχονται από την προσωπική μου εμπειρία, η οποία πηγάζει από τις τακτικές επισκέψεις στα συγκεκριμένα νηπιαγωγεία.

Κουκλοθέατρο και αγωγή

Όλες οι νηπιαγωγοί απάντησαν ότι το κουκλοθέατρο είναι ένα σημαντικό μέσο αγωγής και μάλιστα όπως έχει αναφερθεί το υποστήριξαν πάρα πολύ θερμά. Το κουκλοθέατρο συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του νηπίου και αυτό φαίνεται από τις απαντήσεις των νηπιαγωγών στην ερώτηση που αναφέρετε στους τομείς ανάπτυξης στους οποίους μπορεί να βοηθήσει το κουκλοθέατρο (ερώτηση 8), ικανοποιητικό ποσοστό έχουν όλοι οι τομείς ανάπτυξης και ιδιαίτερα η γλωσσική ανάπτυξη (πίνακας 7).

Από αυτές τις απαντήσεις ίσως θα έβγαине το συμπέρασμά ότι οι νηπιαγωγοί χρησιμοποιούν πάρα πολύ το κουκλοθέατρο κατά τις διδασκαλίες τους. Παρόλα αυτά τα ποσοστά των νηπιαγωγών που δηλώνουν ότι το χρησιμοποιούν κατά τις διδασκαλίες τους αυτούσιο (ερώτησή 9), είναι μόλις το 62,5% απάντησε θετικά, και στην επόμενη ερώτηση, αν το χρησιμοποιούν και σε άλλες δραστηριότητες, μας απάντησε θετικά το 50%. Βέβαια σε μια άλλη ερώτηση (ερώτηση 20) αν παίζουν κουκλοθέατρο απάντησε θετικά το 87,5 %, ενώ αρνητικά 12,5.

Από αυτά τα δεδομένα βλέπουμε ότι δεν είναι καθόλου σαφές το αν πράγματι χρησιμοποιείται το κουκλοθέατρο στο νηπιαγωγείο. Γεγονός πάντως είναι από τη σύγκρισή των δεδομένων και από τις εμπειρικές μου παρατηρήσεις, ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό των νηπιαγωγών χρησιμοποιεί το κουκλοθέατρο.

Τα αίτια που πιθανόν να ευθύνονται για το ότι οι νηπιαγωγοί δεν χρησιμοποιούν όσο και όπως πρέπει το κουκλοθέατρο, δεν νομίζω πως η έρευνα είναι ικανή να δείξει, άλλωστε δεν ήταν και ο στόχος της αυτό. Πάντως, θα μπορούσαμε να πούμε ότι το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό στην ελλιπή κατάρτιση των νηπιαγωγών, εξάλλου ένα 37,5% δήλωσε ότι δεν το έχει διδαχτεί το κουκλοθέατρο (ερώτηση 4). Αλλά ακόμα και από αυτές τις νηπιαγωγούς που το έχουν διδαχτεί λίγες έδειξαν ότι το χρησιμοποιούν συστηματικά. Αυτό πολλές φορές οφείλεται, όπως δήλωσαν και κάποιες ότι δεν έχουν το κατάλληλο υλικό ή ότι ο χώρος δεν είναι κατάλληλος. Αλλά σαν γενικό συμπέρασμα αυτό που βγαίνει είναι ότι οι νηπιαγωγοί δεν είναι εξοικειωμένες και ιδιαίτερα άνετες ώστε να το χρησιμοποιήσουν στις διδασκαλίες τους.

Επίσης κάτι άλλο που μου έκανε εντύπωση είναι οι απαντήσεις στην ερώτησή 26, αναφορικά με την αγωγή. Η ερώτηση 26 τους ρωτούσε τι πιστεύουν ότι κυρίως προσφέρει το κουκλοθέατρο στο νήπιο (πίνακας 11), και η αγωγή είναι σε μικρότερο ποσοστό (62,5%) από αυτό που περίμενα.

Κούκλα και αγωγή

Σε αυτή την ομάδα των ερωτήσεων, κατά κάποιο τρόπο, η θεωρία βρίσκει την πρακτικής της τεκμηρίωση. Στο προηγούμενο θεωρητικό μέρος μιλήσαμε για τις σχέσεις κούκλας και αγωγής και τις σχέσεις κούκλας και νηπίου. Η βασική θέση ήταν ότι η κούκλα αποτελεί μεγάλο «όπλο» στα χέρια του δασκάλου, ο οποίος μπορεί να πετύχει πάρα πολλά γιατί το παιδί έχει μια ιδιαίτερη σχέση με την κούκλα.

Η ερώτηση 27 είναι αν θεωρούν την κούκλα μέσο αγωγής και όλες απάντησαν ότι την θεωρούν μέσο αγωγής. Στην ερώτηση μας γιατί την θεωρούν μέσο αγωγής, συγκέντρωσαν ικανοποιητικό ποσοστό όλες οι απαντήσεις (πίνακας 11). Δηλαδή έχει αποδειχτεί στην πράξη ότι η κούκλα είναι ικανή να εμψυχώσει το παιδί, να το διασκεδάσει, η κούκλα βοηθάει το παιδί να αυτοεκφράζεται μέσα από αυτή, βοηθάει επίσης στην καλύτερη επικοινωνία νηπίου και νηπιαγωγού και νηπίου με άλλα νήπια, καθώς βοηθάει και στην διάγνωση προβληματικών καταστάσεων.

Στο προηγούμενο μέρος μιλήσαμε για ταύτιση του νηπίου με την κούκλα. Σχεδόν όλες οι νηπιαγωγοί (έκτος από μια) μας απαντήσουν πως όντως το νήπιο ταυτίζεται με την κούκλα. Το φαινόμενο αυτό το αποδίδουν στο γεγονός ότι το παιδί λόγω της τόσο στενής επαφής του με την κούκλα, μπορεί και μιλάει πιο εύκολα μέσα από αυτή, του είναι πιο εύκολο να εξωτερικευτεί μέσω μιας άψυχης κούκλας και ότι η κούκλα ανταποκρίνεται στην παιδικότητά του και γι' αυτό την αισθάνεται πολύ οικεία.

Κατασκευή της κούκλας και αγωγή

Συμφωνά με απόψεις αρκετών συγγραφέων που έχουν ασχοληθεί με το κουκλοθέατρο, έχουν πει ότι η κατασκευή της κούκλας συμβάλει αρκετά σε όλους τους τομείς ανάπτυξης των νηπίων. Κάτι τέτοιο μας το επιβεβαιώνουν και οι νηπιαγωγοί από τις απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο.

Όλες οι νηπιαγωγοί πιστεύουν ότι το κουκλοθέατρο μπορεί να βοηθήσει στην καλλιέργεια ικανοτήτων- δεξιοτήτων στους διάφορους τομείς ανάπτυξης του νηπίου. Δηλαδή οι νηπιαγωγοί πιστεύουν ότι η κατασκευή της κούκλας βοηθάει στην καλλιέργεια κινητικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, αισθητικών, γλωσσικών, γνωστικών, κοινωνικών και τέλος ηθικό-συναισθηματικών.

Με αφορμή την κατασκευή της κούκλας, ρωτήσαμε της νηπιαγωγούς, αν κατά την κατασκευή τους ενδιαφέρει τα νήπια να φτιάχνουν όμορφες-τελειοποιημένες κούκλες. Το μεγαλύτερο ποσοστό (93,75%) απάντησε πως δεν τους ενδιαφέρει τα νήπια να φτιάχνουν όμορφες-τελειοποιημένες κούκλες (πίνακας 16), αλλά τους ενδιαφέρουν και άλλα πράγματα. Αυτό που τους ενδιαφέρει περισσότερο από όλα, σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο, είναι η καλλιέργεια της φαντασίας, και μετά έρχεται η έκφραση, η ψυχαγωγία, η καλλιέργεια της λεπτής κινητικότητας (πίνακας 17).

Αυτά όμως τα αποτελέσματα κατά κάποιο τρόπο αντιδιαστέλλονται με τα αποτελέσματα των επόμενων ερωτήσεων (ερώτηση 35-36). Έτσι στην

επόμενη ερώτηση που τους ρωτάμε αν πρέπει να παρεμβαίνουμε στα έργα των παιδιών, όταν π.χ τα διάφορα μέλη του σώματος είναι τοποθετημένα λάθος. Το 87,5% μας απάντησε πως πρέπει να παρεμβαίνουμε. Το επόμενο βήμα ήταν να καταλάβουμε το είδος της επέμβασης που εννοούν (ερώτηση 36), έτσι οι μισές (50%) απάντησαν, τοποθετώντας π.χ. σωστά τα μέλη του σώματος. Από τη μια δηλαδή τους ενδιαφέρει η καλλιέργεια της φαντασίας και από την άλλη παρεμβαίνουμε στα έργα των παιδιών, τοποθετώντας τα μέλη του σώματος σωστά.

Πριν από την έρευνα ήμουν της άποψης ότι δεν πρέπει να παρεμβαίνουμε στα έργα των παιδιών, παρά μόνο εφόσον μας το ζητήσουν. Κατά την διάρκεια της έρευνας κατάλαβα ότι πρέπει να παρεμβαίνουμε στα έργα των παιδιών γιατί πρέπει να μάθουν κάποια πράγματά και αφού βεβαιωθούμε ότι τα έχουν μάθει μετά μπορούν να κάνουν ότι θέλουν. Αυτό εξαρτάται και από το τι θέλουμε κάθε φορά να πετύχουμε, γιατί σε μια απλή κατασκευή κούκλας δεν υπάρχει λόγος να παρέμβουμε. Βέβαια παρέμβαση από παρέμβαση- από ότι έδειξε η έρευνα- διαφέρει. Υπήρξαν και τρεις νηπιαγωγοί που είπαν ότι παρεμβαίνουν όταν κάποιο παιδί τοποθετήσει λάθος το διάφορα μέλη του σώματος, αλλά παρεμβαίνουν συζητώντας μαζί τους μέχρι τα παιδιά να καταλάβουν μόνα τους το λάθος και να το διορθώσουν.

Γενικές ερωτήσεις

Θα ήθελα να σχολιάσω και τα αποτελέσματα κάποιων άλλων ερωτήσεων που δεν έχουν σχέση με τις παραπάνω ενότητες.

Οι νηπιαγωγοί ρωτήθηκαν αν έχουν μόνιμη γωνιά κουκλοθέατρου στο νηπιαγωγείο τους και οι περισσότερες (87,5%) απάντησαν θετικά. Καθώς οι ίδιες απάντησαν ότι τα νήπια παίζουν κουκλοθέατρο κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες, γεγονός που δεν είδα να συμβαίνει κατά τις παρακολουθήσεις μου στα νηπιαγωγεία.

Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που πραγματοποίησα, στα περισσότερα νηπιαγωγεία η γωνιά του κουκλοθέατρου είναι παραγκωνισμένη. Θα την έχουν είτε για να κρύβουν πράγματα από πίσω, κάτι σαν αποθήκη, είτε για να οριοθετούν το κουκλόσπιτο, είτε θα είναι σε τέτοιο σημείο που τα νήπια να μην μπορούν να το προσεγγίσουν εύκολα. Σε ένα άλλο νηπιαγωγείο το κουκλοθέατρο ήταν θέατρο σκιών. Ούτε όμως υπήρχε ο κατάλληλος φωτισμός για να παίξουν τα παιδιά, ούτε υπήρχαν πουθενά οι κατάλληλες κούκλες με τις οποίες θα έπαιζαν τα παιδιά.

Επομένως από τα δεκατέσσερα τμήματα των νηπιαγωγείων, των οποίων οι νηπιαγωγοί μας είπαν ότι υπάρχει μόνιμη γωνιά κουκλοθέατρου και ότι τα νήπια πηγαίνουν κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες, μόνο τα πέντε είναι αυτά στα οποία μπορεί να ισχύσει κάτι τέτοιο. Δηλαδή που η γωνιά του κουκλοθέατρου είναι σε θέση που είναι προσιτή και προσπελάσιμη από τα παιδιά. Αυτό το συμπέρασμα βγήκε ύστερα από 2 με 3 επισκέψεις μου στα

περισσότερα νηπιαγωγεία, σε μερικά οι επισκέψεις ήταν πολύ περισσότερες γιατί έτυχε να κάνω την πρακτική μου άσκηση σε αυτά τα τμήματα.

Εξάλλου και ύστερα από μια συζήτηση που είχα με τα ίδια τα νήπια, τα περισσότερα μου είχαν πει ότι δεν παίζουν κουκλοθέατρο είτε γιατί δεν έχουν κούκλες, είτε γιατί δεν τους αφήνει η νηπιαγωγός, είτε γιατί έχει πράγματά από πίσω.

Δεν θέλω να θεωρηθεί ότι επικρίνω τις νηπιαγωγούς, άλλωστε δεν είναι αυτός ο στόχος μου, απλά θέλω να τονίσω τις σοβαρές ελλείψεις που υπάρχουν στο τομέα του κουκλοθεάτρου σε κάποια νηπιαγωγεία. Για το γεγονός αυτό βέβαια δεν φταίνε μόνο οι νηπιαγωγοί αλλά και άλλοι παράγοντες.

Πιστεύω ότι τα αίτια είναι πολύ βαθιά. Μπορεί το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου να αναφέρει το κουκλοθέατρο ως δραστηριότητα του αισθητικού τομέα και να τονίζει την σημαντικότητα του, για την ολόπλευρη και ισόρροπη ψυχοσωματική ανάπτυξη του νηπίου αλλά πως είναι δυνατόν να ζητήσουμε από νηπιαγωγούς να το εφαρμόσουν, τη στιγμή που οι νηπιαγωγοί αυτοί δεν το έχουν διδαχτεί επαρκώς.

Κάποιοι νηπιαγωγοί βέβαια μου παραπονέθηκαν για το υλικό. 'Δεν έχουμε υλικό για να παίζουμε κουκλοθέατρο, ούτε σε σενάρια, ούτε σε κούκλες. Δεν μπορούμε συνέχεια να αυτοσχεδιάζουμε, η φαντασία μας έχει στερέψει'. Και όσον αφορά τις κούκλες, μας είπαν: 'δεν μπορούμε να φτιάχνουμε καλές κούκλες και να τις δίνουμε στα παιδιά, θα μας τις χαλάσουν, το υπουργείο πάντως μας στέλνει αυτές που ύστερα από τόσα χρόνια τα παιδιά τις έχουν χαλάσει.'

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι τα αίτια δεν βρίσκονται μόνο στις νηπιαγωγούς, αλλά πρέπει να τα αναζητήσουμε και αλλού.

Λίγα λόγια για τα νήπια.

Κατά τις επισκέψεις μου στα διάφορα νηπιαγωγεία, μου δόθηκε η ευκαιρία να συζητήσω λίγο με τα παιδιά για το κουκλοθέατρο. Κάθε φορά τους ζητούσα να μου συστηθούν μέσα από την κούκλα, τους έκανα μερικές ερωτήσεις και με ρωτούσαν και αυτά.

Κάθε φορά που τους έδινα την κούκλα για να μου συστηθούν, η χαρά τους ήταν απερίγραπτη, δεν ήθελαν να αφήσουν την κούκλα. Παρουσίαζαν τον εαυτό τους με μεγάλη προθυμία και παράλληλα μου έλεγαν και άλλα πράγματα, όπως ποιο είναι το φαγητό που τους αρέσει ή ποιο είναι το αγαπημένο τους παιχνίδι και άλλα.

Στην ερώτησή μου αν τους αρέσει το κουκλοθέατρο, όλα μου απαντούσαν θετικά. Μου μίλησαν για παραστάσεις που έχουν δει από την νηπιαγωγό τους ή στη τηλεόραση, ακόμα και για κάποιες παραστάσεις που έτυχε να δουν από επαγγελματίες.

Στην ερώτηση μου αν τους αρέσει να παίζουν κουκλοθέατρο, όλα μου απάντησαν θετικά ότι τους αρέσει να παίζουν πάρα πολύ. Κάποια παιδιά μου

είπαν για το κουκλοθέατρο που έχουνε στο σπίτι τους (εννοώντας μικρή σκηνή κουκλοθέατρου) και παίζουν στους γονείς τους.

Σε μερικά νηπιαγωγεία όμως μου ομολόγησαν ότι δεν μπορούν να παίζουν κουκλοθέατρο είτε γιατί δεν τους αφήνει η νηπιαγωγός τους, είτε γιατί δεν έχουν κούκλες (αυτά που ήδη προανέφερα για τις κούκλες και την γωνία του κουκλοθέατρου). Κάποια από αυτά ήταν νηπιαγωγεία των οποίων οι νηπιαγωγοί μου είχαν απαντήσει ότι τα νήπια παίζουν κουκλοθέατρο κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες.

Πολλές φορές κάποιά παιδιά μου ζήτησαν να τους παίξω κουκλοθέατρο, πράγμα που το έκανα για να μην τους απογοητεύσω. Η χαρά τους ήταν πολύ μεγάλη.

3.4. Μερικές δικές μας προτάσεις.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας γίνεται φανερό ότι η σημερινή κατάσταση στο χώρο του νηπιαγωγείου δεν είναι και τόσο ικανοποιητική. Πρώτον γιατί δεν δημιουργούνται οι προϋποθέσεις να αναπτυχθεί το κουκλοθέατρο ως παιδαγωγικό εργαλείο και δεύτερον γιατί οι νηπιαγωγοί δεν έχουν την ανάλογη θεωρητική κατάρτιση για να προάγουν το κουκλοθέατρο ως παιδαγωγικό μέσο.

Έτσι προκύπτει το ερώτημα ποιες δυνατότητες υπάρχουν ώστε οι νηπιαγωγοί να μπορέσουν να αποκτήσουν τις απαραίτητες παιδαγωγικές γνώσεις ώστε να προάγουν την διαδικασία της αγωγής μέσα από το κουκλοθέατρο και ταυτόχρονα να δημιουργηθούν οι προοπτικές για την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών.

Αυτό που θα πρέπει αρχικά να επιδιωχθεί είναι η κατάρτιση των νηπιαγωγών πάνω στο παιδαγωγικό κουκλοθέατρο. Θα πρέπει να γίνει επιμόρφωση των ήδη εν ενεργεία νηπιαγωγών κατά την εξομοίωσή τους αλλά και με σεμινάρια. Επίσης θα πρέπει στα πανεπιστήμια που εκπαιδεύουν νηπιαγωγούς, να έχουν ένα τουλάχιστον μάθημα κουκλοθέατρου στην βασική τους εκπαίδευση.

Όσον αφορά βέβαια τις εν ενεργεία νηπιαγωγούς, τους αναγνωρίζεται ότι εδώ και χρόνια δουλεύουν με ένα συγκεκριμένο τρόπο και δεν είναι δυνατόν να τους επιβληθεί να αλλάξουν τον τρόπο διδασκαλίας τους. Παρόλα αυτά θα πρέπει να κάνουν κάποιες αλλαγές.

Σ' αυτή την αλλαγή θα πρέπει να βοηθήσει και το Υπουργείο και να δώσει μεγαλύτερη άνεση στις νηπιαγωγούς να παίρνουν πρωτοβουλίες πάνω στο πρόγραμμα που πρέπει να βγάλουν κάθε φορά, να τους δύνεται η δυνατότητα να βγαίνουν λίγο έξω από το καθιερωμένο πρόγραμμα.

Τέλος θα πρέπει να εξετασθεί και το υλικό που στέλνουμε στα νηπιαγωγεία για το κουκλοθέατρο. Πολλές φορές η σκηνή του κουκλοθέατρου είναι πολύ υψηλή με αποτέλεσμα να μην είναι προσιτή στα παιδιά, όποτε να μην ασχολούνται με το κουκλοθέατρο. Αλλά και οι κούκλες που στέλνει το

υπουργείο χαλάνε σχετικά γρήγορα και δεν ανανεώνονται με αποτέλεσμα τα νήπια να μην τις βρίσκουνε και πολύ ελκυστικές και έτσι να μην παίζουνε.

3.5. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τις παραπάνω θέσεις και μετά από την μελέτη της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφίας, καθώς και από τις επισκέψεις στα νηπιαγωγεία και μέσα στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης και στα πλαίσια της έρευνας, καθώς και με τις συζητήσεις με τις νηπιαγωγούς μπορούμε να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματά. Το κουκλοθέατρο μπορεί να αποτελέσει μέσο αγωγής όμως υπάρχουν κάποιες δυσκολίες στην εφαρμογή του.

Για τις δυσκολίες αυτές ευθύνονται πολλοί παράγοντες, μερικοί από αυτούς είναι οι ελλείψεις γνώσεις των νηπιαγωγών, που αυτό προκαλεί με την σειρά του κάποια προβλήματα, όπως φόβο και απροθυμία να ασχοληθούν και με το κουκλοθέατρο και με την κατασκευή κούκλων, καθώς και η ελλιπής υποδομή.

Λαμβάνοντάς υπόψη τα παραπάνω και ερευνώντας εμπειρικά το θέμα οδηγηθήκαμε στα παρακάτω συμπεράσματα.

Συνεπώς:

- α) Όλοι οι νηπιαγωγοί συμφωνούν στο ότι το κουκλοθέατρο είναι διδακτικό και παιδαγωγικό εργαλείο. Αλλά δεν το εφαρμόζουν όλες και μάλιστα από αυτές που δηλώνουν ότι το χρησιμοποιούν είναι ακόμη λιγότερες αυτές που κάνουν σωστή χρήση του κουκλοθέατρου. Αυτό βασικά οφείλεται στην άγνοιά τους για το συγκεκριμένο παιδαγωγικό εργαλείο.
- β) Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με την κούκλα και την κατασκευή της. Όλες δηλώνουν ότι συμβάλει τόσο η ίδια η κούκλα όσο και η κατασκευή της, στο διδακτικό έργο, αλλά λίγες είναι αυτές που τη χρησιμοποιούν.
- γ) Στα νηπιαγωγεία, όταν υπάρχουν κούκλες είναι κυρίως; του εμπορείου, οι οποίες συνήθως έχουν το πρόσωπο του λύκου ή της Κοκκίνοσκουφίτσας ή και άλλων γνωστών ηρώων, πράγμα που περιορίζει την φαντασία των παιδιών γιατί τα παραπέμπουν σε γνωστά παραμύθια. Επίσης συνήθως αυτές οι κούκλες μένουν αρκετό καιρό στο νηπιαγωγείο χωρίς να ανανεώνονται, με αποτέλεσμα συχνά να βρίσκονται σε άσχημη κατάσταση.
- δ) Όσον αφορά τα παιδιά, τους αρέσει πολύ το κουκλοθέατρο, αλλά σε λίγα νηπιαγωγεία είδα νήπια να πηγαίνουν στη γωνία του κουκλοθέατρου κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες. Και αυτό βέβαια είναι καθαρή ευθύνη των νηπιαγωγών, που έχουν την γωνιά του κουκλοθέατρου παραμελημένη και παραγκωνισμένη.

Βιβλιογραφία

1. **Αναγνωστόπουλος, Δ.Β.**, *Γλωσσικό υλικό για το νηπιαγωγείο*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 1994.
2. **Βιγγόπουλος, Η.**, *Η τέχνη στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό σχολείο*, τεύχος β', εκδ. Δίπτυχο, Αθήνα, 1983.
3. **Αναστασόπουλος, Χ.**, *Κουκλοθεατρικά και όχι μόνο*, εκδ. Αχαϊκές εκδόσεις, Πάτρα 1991.
4. **Αναστασόπουλος, Χ.**, *Για μια νέα θεώρησή πάνω στο κουκλοθέατρο*, εκδ. Ηράκλειτος, Αθήνα, 1992
5. **Γενειτάκη- Αρβανιτίδου, Ε.**, *Η μικρή μας αυλαία*, εκδ. Σμυρνιωτάκης, Αθήνα, 1992.
6. **Γιάνναρης, Γ.**, *Θεατρική αγωγή και παιχνίδι*, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα, 1994.
7. **Γιαννοπούλου, Γ.Α.**, *Το παιδαγωγικό κουκλοθέατρο, η σημασία, τα μέσα και η εφαρμογή του*, εκδ. Δημητράκου, Αθήνα, 1933
8. **Γραμματάς, Θ.**, *Fantasylant*, εκδ. Δάρδανος, Αθήνα, 1996.
9. **Δαράκη, Π.**, *Κουκλοθέατρο*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1992.
10. **Δαράκη, Π.**, *Η αισθητική αγωγή του παιδιού*, εκδ. Αντιπαράλληλα, Αθήνα.
11. **Ζαφειροπούλου, Μ.**, *Μελέτη της ανάπτυξης και εξέλιξης της συμπεριφοράς του ατόμου*, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, εκδ. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 1995
12. **Κακανά, Δ.**, *Θεωρία και μεθοδολογία δραστηριοτήτων στην προσχολική αγωγή*, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1994.
13. **Καψάλης, Γ.Α.**, *Παιδαγωγική Ψυχολογία*, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1995.
14. **Κοντογιάννη, Ά.**, *Κουκλο-θέατρο σκιών*, εκδ. Άλκηστis, Αθήνα 1992.
15. **Κοντογιάννη, Ά.**, *Το βιβλίο της δραματοποίησης*, εκδ. Άλκηστis, Αθήνα, 1992.

16. **Κουλούρη-Αντωνοπούλου, Ο.**, *Αισθητική αγωγή του παιδιού*, εκδ. Δίπτυχο, 1985.
17. **Κουρετζής, Λ.**, *Το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 1990.
18. **Κουτσοβάνου, Ε.** & ομάδα εργασίας, *Μορφές και τρόποι εργασίας στο νηπιαγωγείο*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα, 1997.
19. **Κόφφας, Α.**, *Γενική διδακτική μεθοδολογία*, Ρέθυμνο, 1994.
20. **Κόφφας, Α.**, *Δραστηριότητες αισθητικής αγωγής στο νηπιαγωγείο*, Αθήνα, 1989.
21. **Κόφφας, Α.**- **Μετοχιανάκη, Η.**, *Βασικά προβλήματα προσχολικής αγωγής*, Ρέθυμνο, 1994.
22. **Μαγουλιώτης, Α.**, *Κουκλοθέατρο Ι*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 1994.
23. **Μαγουλιώτης, Α.**, *Πανεπιστημιακές σημειώσεις*, Βόλος, 1999.
24. **Ματθαίου, Σ.**- **Οικούντα, Ε.**, *Όταν οι κούκλες ζωντανεύουν*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1996.
25. **Μουδατσάκης, Τ.**, *Η θεωρία του δράματος στην σχολική πράξη*, εκδ. Αθήνα, 1994.
26. **Μπονώτη, Φ.**, *Παιδικό παιχνίδι*, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, εκδ. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, 1995.
27. **Παιδούση, Ε.**, *Το κουκλοθέατρο και η ψυχαγωγία του παιδιού*, εκδ. «Ατλαντίς» Πεχλιβανίδη, Αθήνα, χχ.
28. **Πανταζής, Σ.**, *Η παιδαγωγική και το παιχνίδι-αντικείμενο στο χώρο του νηπιαγωγείου*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1997.
29. **Παρασκευόπουλος, Ι.** *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας*, Αθηνά, 1993.
30. **Πόρποδας, Δ. Κ.**, *Γνωστική ψυχολογία*, τόμος 2, Αθήνα, 1993.
31. **Ρίτσμοντ, Π.**, *Εισαγωγή στον Piaget*, μετ. Κάντας, Α., εκδ. Υποδομή, Αθήνα, 1970.
32. **Rontari, G.**, *Γραμματική της Φαντασίας*, εκδ. Τεκμήριο, Αθήνα, 1983.

33. **Σέργη, Λ.**, *Δραματική έκφραση και αγωγή του παιδιού*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1991.
34. **Σέξτου, Π.**, *Δραματοποίηση*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1998.
35. **Σταματοπούλου, Δ.**, *Αισθητική καλλιέργεια και μορφές έκφρασης των νηπίων*, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Βόλος, 1998.
36. **Τζώρτζη, Α.**, *Η αγωγή της φαντασίας στο νηπιαγωγείο*, εκδ. Σπουδή, Αθήνα, 1996.
37. **Τσιαντζή, Μ.**, *Εφαρμοσμένη παιδαγωγική στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1997.
38. **Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο**, *Βιβλίο δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο*, Ο.Ε.Δ.Β, Αθήνα, 1994.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παράρτημα

Στα πλαίσια της επιστημονικής και καλλιτεχνικής κατάρτισης στο αντικείμενο «κουκλοθέατρο» στο Π.Θ του Π.Τ.Ν, θελήσαμε να κάνουμε μια έρευνα-ερωτηματολόγιο, που τα αποτελέσματα θα μας βοηθήσουν όλους για μία καλύτερη εικόνα πάνω στο κουκλοθέατρο.

1. Εργάζεσθε;

Ναι

Όχι

2. Αν ναι, που εργάζεστε;

Σε ιδιωτικό νηπιαγωγείο

Σε ιδιωτικό παιδικό σταθμό

Σε δημόσιο νηπιαγωγείο

Σε δημόσιο παιδικό σταθμό

3. Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε;

.....

4. Έχετε διδαχτεί κουκλοθέατρο;

Ναι

Όχι

5. Αν ναι, που το έχετε διδαχτεί;

Στο πανεπιστήμιο

Κατά την εξομοίωση

Σε σεμινάριο

Άλλού

6. Πιστεύετε πώς το κουκλοθέατρο μπορεί να αποτελέσει μέσο αγωγής των νηπίων;

Ναι

Όχι

7. Αν ναι τι είναι αυτό που συμβάλει περισσότερο;

Η κατασκευή της κούκλας

Το παίξιμο της κούκλας

Τα μηνύματα της παράστασης

Άλλο

8. Σε ποιους τομείς ανάπτυξης πιστεύετε ότι μπορεί να βοηθήσει περισσότερο το κουκλοθέατρο;

Αισθητική ανάπτυξη
Γλωσσική ανάπτυξη
Γνωστική καλλιέργεια
Κοινωνικοποίηση
Ηθικό-συναισθηματική καλλιέργεια
Κινητική ανάπτυξη

9. Εσείς το χρησιμοποιείτε αυτούσιο κατά τις διδασκαλίες σας :

Ναι

Όχι

10. Το χρησιμοποιείτε σε άλλες δραστηριότητες;

Ναι

Όχι

11. Αν ναι σε ποιες δραστηριότητες το χρησιμοποιείτε;

α.....

β.....

γ.....

12. Υπάρχει μόνιμη γωνία κουκλοθέατρου;

Ναι

Όχι

13. Αν ναι, παίζουν κουκλοθέατρο τα νήπια κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες;

Ναι

Όχι

14. Πόσο συχνά παίζουν κουκλοθέατρο κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες;

Καθημερινά

Πολύ συχνά

Σπάνια

15. Πότε συνήθως εκφράζουν την επιθυμία να παίζουν κουκλοθέατρο

Μετά από μία αφήγηση ενός παραμυθιού ή ιστορίας

Μετά από κάποια τυχαία κατασκευή κούκλας

Μετά από μία κουκλοθεατρική (δική σας) παράσταση

Μετά από μία δικιά σας ανανέωση κούκλων στο χώρο του νηπιαγωγείου

Άλλο

16. Ποια παιδιά παίζουν περισσότερο κουκλοθέατρο;

- Αγόρια
- Κορίτσια

17. Που πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό;

.....

18. Τα παιδιά βλέπουν κουκλοθέατρο από επαγγελματίες κουκλοπαίκτες στο νηπιαγωγείο;

- Ναι
- Όχι

19. Αν ναι, πόσο συχνά;

- Πολύ συχνά
- Σπάνια

20. Εσείς παίζετε κουκλοθέατρο;

- Όχι
- Ναι

21. Αν όχι, που οφείλεται;

- Δεν το έχετε διδαχτεί
- Δεν έχετε κατάλληλο χώρο
- Δεν έχετε αρκετό υλικό

22. Αν ναι, πόσο συχνά παίζεται κουκλοθέατρο;

- Καθημερινά
- 1 φορά την εβδομάδα
- 1 φορά τον μήνα
- Άλλο

23. Όταν παίζεται κουκλοθέατρο πώς το δέχονται τα νήπια, ευχαριστιούνται;

- Ναι
- Όχι

24. Πόσο ευχαριστιούνται;

- Πάρα πολύ
- Αρκετά
- Λίγο

25. Ποίοι παράγοντες εμποδίζουν την ικανοποίηση των παιδιών όταν βλέπουν;

- Η κούραση τους
- Οι κούκλες (όταν δεν τους αρέσουν)
- Ο χώρος
- Το περιεχόμενο της ιστορίας

Άλλο

26. Τι πιστεύετε ότι κυρίως προσφέρει το κουκλοθέατρο στο νήπιο;

Αγωγή

Ψυχαγωγία

Αυτοέκφραση

Θεατρική έκφραση

Απόκτηση γνώσεων

27. Πιστεύετε πως είναι η κούκλα λειτουργεί ως μέσο αγωγής;

Ναι

Όχι

28. Αν ναι γιατί;

Εμπυλώνει το παιδί

Το διασκεδάζει

Αυτοεκφράζεται μέσα από αυτήν

Βοηθάει στη καλύτερη επικοινωνία νηπίου και νηπιαγωγού

Βοηθάει στη διάγνωση προβληματικών καταστάσεων

Επικοινωνία με αλλά παιδιά

29. Πιστεύετε ότι υπάρχει ταύτιση του νηπίου με την κούκλα;

Ναι

Όχι

30. Αν ναι, γιατί;

Του είναι πιο εύκολο να εξωτερικευτεί μέσω μιας άψυχης κούκλας

Την αισθάνεται πολύ οικεία

Ανταποκρίνεται στη παιδικότητα του

Μιλάει πιο εύκολα μέσω της κούκλας

Άλλο

31. Πιστεύετε ότι η κατασκευή της κούκλας συμβάλει στη καλύτερη καλλιέργεια κάποιων ικανοτήτων- δεξιοτήτων;

Ναι

Όχι

32. Αν ναι, ποιών;

Κινητικών

Αισθητικών

Γλωσσικών

Γνωστικών

Κοινωνικών

Ηθικών-συναισθηματικών

Άλλο

33. Κατά την κατασκευή κούκλων από το νήπιο, σας ενδιαφέρει η κατασκευή όμορφων- τελειοποιημένων κούκλων;

Ναι

Όχι

Όχι μόνο

34. Αν όχι, τι σας ενδιαφέρει;

Καλλιέργεια λεπτής κινητικότητας

Ψυχαγωγία

Καλλιέργεια φαντασίας

Έκφραση

Άλλο

35. Πρέπει να επεμβαίνουμε στα έργα των νηπίων κατά την κατασκευή της κούκλας, όταν π.χ τα διάφορα μέλη του σώματος δεν είναι σωστά τοποθετημένα;

Ναι

Όχι

36. Αν ναι, πώς επεμβαίνουμε;

Λέγοντας αν είναι ωραίο ή άσχημο

Τοποθετώντας π.χ σωστά τα όργανα του σώματος για να μάθει τη σωστή τους θέση

Επεμβαίνουμε μόνο εφόσον μας το ζητήσουν

Άλλο

37. Στα νήπια τους αρέσει να παρακολουθούν ιστορίες με οποιαδήποτε περιεχόμενο;

Ναι

Όχι

38. Αν όχι τι ιστορίες προτιμούν;

Φανταστικές

Διδακτικές

Αληθινά γεγονότα

Γεγονότα από την Τ.Υ

Ιστορίες από γνωστά παραμύθια

39. Τι ιστορίες προτιμούν να παίζουν;

Φανταστικές

Διδακτικές

Καθημερινά γεγονότα

Γεγονότα από την Τ.Υ

Ιστορίες από γνωστά παραμύθια

Αυτοσχεδιασμούς

40. Τι κουκλοθήρες προτιμούν με :

Έντομα

Ζώα

Πουλιά

Ανθρώπους

Άψυχα αντικείμενα

Φανταστικά πρόσωπα

Άλλο

41. Τι κούκλες προτιμούν

Του εμπορείου

Των νηπιαγωγών

Αυτοσχέδιες των νηπίων

Άλλο

